

СТЕНОГРАМА

комітетських слухань на тему: "Питання тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь"

від 18 травня 2015 року

Веде засідання Секретар Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування О.О.ГОНЧАРЕНКО

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, шановні представники громадськості, засобів масової інформації. Ми розпочинаємо комітетські слухання Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування на тему: "Питання тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя". Комітет наш прийняв відповідне рішення внести такі комітетські слухання в план роботи на травень місяць. І ось сьогодні ми це робимо в такий визначний день як річниця депортації кримськотатарського народу. Ми з усією країною, і з нашими міжнародними партнерами сьогодні згадуємо жертв тої трагічної події, того дійсно справжнього геноциду, який був зорганізований проти корінного народу Криму та України, кримськотатарського народу.

Сьогодні 71-а річниця цієї трагедії. І дуже боляче і прикро, що знову цей народ зазнає утисків на своїй рідній землі, на нашій українській землі, на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. І тому так важливо, щоби державна влада, усі гілки, і Верховна Рада, і Кабінет Міністрів, і Президент України, всі відповідальні зробили все можливе для того, щоб допомогти тим людям, включаючи кримськотатарський народ і представників інших націй, національностей, хто живе на території тимчасово окупованої Республіки Крим. Тим людям, які покинули цю територію, ставши внутрішньо переміщеними особами, з тим, щоб ми розуміли, яка стратегія України відносно тимчасово окупованої території Криму та міста Севастополя. Розуміючи, і ми всі в цьому впевнені, що пройде невеликий для історичного процесу час, і обов'язково тимчасово окупована територія Криму повернеться під контроль України. Крим був, є і буде українським, в цьому немає жодних сумнівів.

Але наше з вами завдання працювати для того, щоб це сталося якомога швидше.

Я хотів би оголосити регламент нашої роботи. У розданій вам програмі наших комітетських слухань пропонується наступний регламент: для виступу – до 7 хвилин, для виступу в обговоренні – від 3 до 5 хвилин. Нема інших пропозицій? Немає. Дякую.

Секретаріат комітету готовий записати усіх, хто бажає взяти участь в обговоренні, будь ласка. Можете передавати записки до секретаріату комітету. Захід ми плануємо завершити до 17-ї години, тому прошу всіх дотримуватися регламенту, ми всі розуміємо зайвість, сьогодні важливий день і багато чого відбувається в Києві. Але наш захід також є дуже важливим. Хотілося б, щоб ми, дійсно, відпрацювали оперативно і результативно.

Хочу вас проінформувати, що за результатами комітетських слухань нами, членами комітету, буде зроблена відповідна доповідь на засіданні комітету, наступний з якого буде на початку червня, на якій вже будуть прийняті рекомендації комітету на засадах того, що буде сьогодні почуто і в питаннях сказано, і в відповідях на ці питання.

У нас є програма. Вона розбита на декілька блоків. Це "Політико-правові, соціально-економічні та гуманітарні наслідки тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь". Це "Правове забезпечення та реалізація прав і свобод громадян України, законних інтересів юридичних осіб та держави в умовах тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь", "Шляхи реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь". І загальне обговорення, підведення підсумків, закриття.

Ми організуємо нашу роботу наступним чином. У нас є доповідачі. Вони виступлять з доповідями. Після того ми перейдемо в розділ "Обговорення". Тобто спочатку всі зможуть виступити, потім ми перейдемо в обговорення цих виступів і в підготовку відповідних підсумків і відповідних... проекту рекомендацій наших комітетських слухань.

Я, з вашого дозволу, хочу надати слово першому виступаючому. Це блок "Політико-правові, соціально-економічні та гуманітарні наслідки тимчасової окупації території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь" Карандеєву Ростиславу Володимировичу, який є заступником міністра культури України. Пан Кириленко, який є міністром культури – віце-прем'єром уряду країни, він попередив, що сьогодні, враховуючи велику кількість заходів, в тому числі, що сьогодні міжнародний день музеїв, він, на жаль, не може особисто прийняти участь в нашому заході, хоча дуже хотів, але він делегував свого заступника, пана Карандеєва, для того, щоб зробити відповідну доповідь і прийняти участь в нашому заході.

Будь ласка, вам слово, пане Карандеєв.

КАРАНДЄЄВ Р.В. Дякую.

Шановні народні депутати України, шановні учасники слухань. Наразі питання Криму, як такого, є набагато більш ширшим, ніж культурна і навіть гуманітарна складова. Хоча, очевидно, джерела проблеми і не тільки Криму, а,

як ми бачимо на сьогодні, і на сході України, знаходяться саме в культурній площині. І свого часу недостатня увага, а здебільшого і нехтування болючими нагальними проблемами як корінних народів, так і окремих сімей, окремих колективів, окремих територіальних громад в культурній площині, на жаль, призвели до тієї ситуації, яка на сьогоднішній день вимагає уваги і Верховної Ради, і в тому числі проведення сьогодні цих слухань.

У сфері уваги Міністерства культури України в контексті Кримського питання є дві головних ключових проблеми. Перша проблема, це те культурне історичне надбання, яке втратила тимчасово Україна в наслідок окупації Автономної Республіки Крим. І друге, набагато, очевидно, більше надбання, це ті люди, які є українцями залишаються українцями, які проживають на території Криму або ж вимушені були покинути півострів і переселитися на материкову частину.

Я хотів би зробити декілька повідомлень якраз в контексті цих найбільш актуальних питань.

Щодо охорони культурної спадщини. Відповідно до частини сьомої статті 5 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" відповідальність за охорону культурної спадщини на тимчасово окупованій території покладається на Російську Федерацію як на державу, що здійснює окупацію. Ця норма визначена міжнародним правом. Здавалося, вона дещо дивною є для сприйняття на слух. Але, тим не менше, світова історія і практика взаємовідносин, в тому числі під час військових конфліктів призвела до прийняття на міжнародному рівні, на рівні Організації Об'єднаних Націй саме такої норми. Україна сподівається, що безпосередньо ті люди, які знаходяться в Криму, є зберігачами музейних цінностей, доглядачами тих реліквій, які залишилися там. І навіть ті, хто був насаджений окупаційним режимом для керування гуманітарною культурною сферою, будуть з повагою, з повагою до загальнолюдських, світових цінностей відноситися до того фонду національного, музейного, бібліотечного та архівного фонду України, який залишився на окупованій території.

На жаль, Російська Федерація цілеспрямовано вживає заходів щодо зміни прав власності на об'єкти культурної спадщини. Ясна річ, що вони вважають всі надбання культури і мистецтва, які знаходяться на території Криму, належністю до права Російської Федерації. І здійснюють все необхідне для такої перереєстрації. На жаль, ми стикаємося з ситуацією не просто формальної зміни приналежності об'єктів культурної цінності, але і щонайгірше зміною їх територіального місцезнаходження.

Федеральним законом прийнятим Російською Федерацією три місяці тому було встановлено спрощений порядок визнання музейних предметів та музейних колекцій архівних документів тощо, які зберігаються в музеях та бібліотеках на тимчасово окупованій території, складовою частиною Російського національного музейного, архівного та бібліотечного фонду. Більше того, в

наслідок підписання угоди між Петербурзьким музеєм "Ермітаж" та відповідними підрозділами Автономної Республіки Крим щодо обміну колекціями існує реальна загроза вивезення дуже великої частини експонатів та культурних цінностей з кримського півострову.

Викликає стурбованість не тільки цей договір, але і загалом політика щодо реінвентаризації надбання, яке на сьогоднішній день, ще раз хочу нагадати, є національним багатством України і врешті-решт по факту відновлення справедливості та повернення Автономної Республіки Крим під управління українського уряду ми очікуємо, що і національні, культурні, мистецькі цінності так само залишаться в Криму та доповнять, відновлять своє положення в Національному музейному архівному фондах України.

На жаль, ми не маємо достатньої інформації щодо оперативного перебування культурних та історичних цінностей в Криму під виглядом різноманітних, як я сказав, обміном виставками експертиз продовжується, на жаль, ця ганебна практика зміни місця їх розташування.

Шановні колеги, відповідно до міжнародного законодавства дії Російської Федерації можуть потягнути за собою тяжкі наслідки не тільки як для України, але і для світової музейної справи. Відповідно до наявного у нас інструменту Міністерство культури України вживає заходів щодо пошуку в відкритих джерелах, через тих людей, хто ще залишився в Криму, але зберігає своє лояльне відношення до України, всю необхідну інформацію та створює базу даних, банк даних щодо перебування національних культурно-історичних цінностей з тим, щоб потім, коли прийде час їх відновлення місця перебування в Криму ми чітко знали, де їх потім можна буде шукати і звідки затребувати.

Як я сказав, найбільш болючим і найбільш складним є все-таки питання не речей, а питання духу, питання людей. Саме на дух і орієнтована експансія "русского мира" в Криму, саме на свідомість кримчан орієнтована вся сьогоднішня політика кримської влади.

Внаслідок окупації Автономної Республіки Крим Російською Федерацією в Автономії грубо порушуються основоположні права людини, зокрема права на свободу совісті та віросповідання.

Відповідно до статті 1 Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на території, окупованій... на тимчасово окупованій території України" державні органи та органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до Конституції та законів України, діють лише на підставі та в межах повноважень, передбачених Конституцією.

Чи можемо ми зараз сказати, що ті органи, які були свого часу утворені українською державою для забезпечення прав людини можуть здійснювати повноцінно свої функції. Очевидно, що ні. Саме тому дуже для нас болюча

проблема – забезпечення свободи віросповідань, свободи на здійснення різноманітних релігійних служінь вона грубо порушується.

З метою збереження на окупованій території Автономної Республіки Крим офіційно зареєстрованих церков та релігійних організацій міністерством як органом державної влади України запропоновано виключно ті шляхи, які відповідають нашому українському чинному законодавству. Все, на жаль, що ми робимо поверх того є дією громадських та релігійних активістів виключно на особистих контактах всупереч тій складній ситуації, яка є на півострові.

Що ми зробили? Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади, яким є міністерство, підтвердив за останній рік чинність всіх реєстраційних статутних документів релігійних організацій, юридичних осіб, які знаходяться на тимчасово окупованій території.

Разом з тим релігійні структури, які діють в Криму та місті Севастополі в офіційній державній статистиці про мережу релігійних організацій України на початок 2015 року вже не обліковуються у зв'язку з відсутністю даних щодо них.

За наявною інформацією мережа цих організацій зазнала суттєвих змін. Скоротилися на третину приходи Української Православної Церкви Київського Патріархату. Зазнають утиску релігійної громади фактично всі, окрім Московської Православної Церкви або Української Православної Церкви Московського Патріархату.

Свого часу урядом Росії був встановлений термін до 1 березня цього року, щоб всі релігійні громади пройшли перереєстрацію. За нашою інформацією це зробили тільки близького 1 відсотку регіональних громад. Здавалось б, що це як позитивна для нас інформація. На жаль, тиск як політичний, так і адміністративний говорить про інше. На жаль, недолугість російського законодавства в даному випадку не дозволила їм швидко підпорядкувати відповідно до свого законодавства всі релігійні громади. На жаль, внесені були Російською, думаю, необхідні зміни до законодавства і ми вимушені зараз констатувати велику хвилю перереєстрації релігійних громад. Йде величезний тиск на Українську Православну Церкву Київського Патріархату. Наразі ми стикаємося з тим, що здійснюються обшуки як в приміщеннях релігійного призначення, так і безпосередньо в приватних помешканнях.

Третім дуже болючим для нас питанням є питання діяльності на території Криму організацій і так загалом проживання, життя людей, які складають меншини, зокрема кримськотатарську меншину, меншину караїмів та кримчаків. Вони є на сьогоднішній день предметом особливого утиску з боку окупаційної влади і ми вимушені констатувати і, на жаль, знову ж таки із неофіційних джерел, про те, що цей тиск тільки посилюється. В Криму перебувало протягом 2014 року низка різноманітних місій міжнародних організацій, які чітко фіксують порушення прав людей щодо кримськотатарського населення. Уряд України прагне використати цю інформацію в інтересах народу України, в інтересах в

тому числі кримськотатарського населення. Але нам це вдається дуже слабо, оскільки реагування офіційної кремлівської влади на звернення міжнародних навіть організацій в даному випадку або ж відсутнє, або ж є формальним.

Шановні колеги, я хотів би також зазначити, що не зважаючи на всі складнощі, які є на сьогоднішній день у спілкуванні між Україною та Кримом, ми ні в якому разі не повинні миритися з цією ситуацією та чекати, що прийде якийсь час для нас щасливий, коли або зміниться влада в Кремлі, або ж будуть здійснені якісь надзвичайно суттєві кроки міжнародною спільнотою. І Крим сам по собі повернеться в лоно України. Без того, щоб український народ і українська влада діяли рішуче, нічого не зміниться.

Більше того, ми зараз в міністерстві плануємо низку дій гуманітарної культурної інтервенції на території Криму. Це і підтримка газети "Кримська світлиця", яка буде непростими, але, тим не менше, достатньо організованими шляхами доставлятися на територію Криму. Ми зараз відкрили додатково спеціальний сайт, який допоможе з доставкою необхідної соціально-культурної, культурно-просвітницької інформації для споживачів на території Криму. Плануємо найближчим часом спільно з Міністерством інформаційної політики передбачити реалізацію ряду програм по інформаційному забезпеченню потреб кримчан.

Але знову ж таки ці всі заходи, на мою думку, дуже будуть слабкі, якщо не буде відповідного економічного, а також політичного тиску на Російську Федерацію та на окупаційний режим Криму. Наразі ми очікуємо, що і ці слухання, і також інше рішення влади, української влади допоможуть нам діяти більш ефективно, якісно, зокрема створення Кримського дому в Києві, зокрема виділення додаткових спеціалізованих коштів на реалізацію програм щодо підтримки українців, які знаходяться в Кримі або ж виїхали на територію України.

Я просив би зазначити в підсумку цих слухань, що будь-які самі найкращі програми, які будуть розроблені або ж ініційовані, в тому числі і комітетом, не можуть бути виконані без належної фінансової підтримки, і не тільки мова іде про бюджет, мова іде про активний більш пошук і в тому числі міжнародних джерел. Міністерство культури готове долучитися всіма своїми ресурсами для того, щоб Крим повернувся в Україну і щоб ті люди, які знаходяться тут, в цій залі, і ті, хто чекають результатів слухань і сподіваються на нашу українську владу, щоб вони отримали врешті-решт очікуваний результат і могли казати про кримських українців, як про своїх рідних братів, які знову разом з нами.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ростислав Володимирович, дякую за вашу доповідь.

Я хотів би трішечки перескочити по темах, бо до нас приєднався народний депутат України Георгій Володимирович Логвинський, заступник голови Комітету з питань прав людини, соціальних меншин і міжнаціональних відносин. Він, також як і я, як народний депутат Мамчур присутні тут, є членами міжфракційного депутатського об'єднання "Крим" у Верховній Раді України.

До речі, хотів вас проінформувати, що нарешті уряд України виконав власну ж Постанову від липня минулого року і наше міжфракційне об'єднання "Крим" дуже активно цього домагалися з першого дня, як ми створилися і об'єдналися в грудні місяці в новій Верховній Раді, про те, щоб нарешті була створена державна служба з питань Автономної Республіки Крим, як центральний орган виконавчої влади по цьому напрямку. І нарешті це сталося, на минулому тижні Кабінет Міністрів України своєю Постановою призначив керівника цієї служби, ним став Аслан Омер Керемли, він до цього працював також в Кабінеті Міністрів, займався цими справами, він є заступником голови Меджлісу кримськотатарського народу і це є такий перший успіх депутатського корпусу, бо це саме була наша позиція нарешті цього домогтись. І це сталося. І ми вдячні уряду, що нарешті це зроблено.

І ось тому я хотів передати зараз слово пану Логвинському, бо він не зможе бути до кінця наших слухань. Але він має дуже цікаву і серйозну інформацію, якою ми просили його поділитися на наших слуханнях.

Пане Логвинський, вам слово.

ЛОГВИНСЬКИЙ Г.В. Добрый день всем! Меня зовут Георгий Логвинский, я народный депутат Украины. Являюсь зам. главы Комитета по правам человека. Основным направлением моей деятельности в парламенте Украины является именно защита прав граждан, и вопросы связаны с деоккупацией Крыма.

Безусловно, на сегодняшний день, отвечая на те проблемы, которые у нас сегодня существуют, мы должны в принципе построить основную и главную стратегию, чего мы хотим и каким методом мы идем. Тогда будет понятно, какой путь к чему мы стремимся, что мы строим и что нам не хватает. Именно для этого построены все наши круглые столы. Именно для этого построены все наши общения и работа со многими коллегами, с которыми мы встречаемся практически чуть ли ни два-три раза в неделю. Я очень рад, что они сегодня находятся здесь вместе с нами за этим столом.

Когда мы пытаемся построить вопрос о диалоге, то мы должны ответить на вопросы, с кем мы разговариваем и о чем? Диалог — это, когда две стороны общаются друг с другом на какую-то тему, о чем-то договариваются. Вот если у кого-то сомнения, что сегодня договариваться с оккупантом является фактически потраченное время, которое не приводит ни к чему. Потому что, когда ты говоришь, ты должен говорить на каком-то одном языке. Но сегодня

Россия не понимает язык прав человека, язык верховенства права, просто язык нормального человеческого обращения со своими гражданами. Поэтому позиция очень простая. Мы считаем и моя личная позиция, я представляю, в том числе большую группу, как правозащитников, так и лиц крымскотатарского национальностей, меджлиса крымскотатарского народа, Мустафу Джемилева, которому я был советником и помощником на протяжении более 10 лет. Мы должны построить условия, при которых Россия как оккупант должна нас слышать, должна понять, что она что-то может потерять, если не будет выполнять свои договоренности. В противном случае, это пустые разговоры.

На сегодняшний день мы пытаемся сделать как можно больше механизмом правовых, а здесь вопрос стоит в правовом поле, для того, чтобы восстановить права человека на территории Крыма; для того. Чтобы поставить Россию в ту ситуацию, в которой она должна будет выполнять обязательства.

Теперь давайте поговорим о правовых механизмах. Международные правовые и национальные правовые.

Международные правовые механизмы. Мы провели совместную конференцию с представителями Азербайджана, Молдовы, также Грузии. Оказалось, что в принципе международных правовых методов нету, кроме подачи исков в ЕСПЧ. Это единственная конвенция, которую ратифицировала Россия.

Мы проанализировали более 20 договоров с Россией. Оказывается, везде арбитражный договоров говорит только об одном – переговоры будет методом, а решения споров методом переговоров. Но извините, про язык переговоров я только что уже сообщил. Фактически на протяжении всех лет дипломатия наша скорее всего не дорабатывала, а их перерабатывала, что мы не имеем фактически никакой возможности обратиться в международные инстанции или найти механизм урегулирования споров.

Украина подала три международных иска в Европейский суд по правам человека и надо отдать должное, что по первому иску мы единственные из всех стран, которые попадали в подобную ситуацию, подали в том числе право требования по первой статье Первого протокола, это право на собственность. Другие страны не подавали. Был иск Кипр-Турция, но вот только сейчас он рассматривается и то частично. То есть Украина пошла глубоко вперед. За это особая благодарность нашим правозащитникам, которые поддержали государство в тяжелую минуту и дали правовые аспекты для того, чтобы сформировать эти иски. И сегодня эти иски уже начали свое рассмотрение, то есть суд уже розпочався, сейчас идет этап коммуникаций. Есть еще вопрос международного суда, им занимается МИД. Но перспективы мне не известны.

Национально-правовые. Тут более мне кажется действующий механизм. И здесь нужна будет в том числе и ваша помощь. Введя Закон об свободной экономической зоне Крым и Закон про... основной Закон про, прошу прощения,

оккупированных территориях, мы ввели несколько правовых механизмов это привлечение к уголовной ответственности лиц, которые нарушают права наших граждан.

И по этим фактам, к сожалению, у нас была пробуксовка по нескольким причинам. Первая. Потому что национальное законодательство построено таким образом, что заочно криминальное производство фактически не могло быть произведено. У нас нет фактов, у нас нет возможности осмотреть место преступления. На сегодняшний день не было единой практики, потому что правоохранительные органы фактически сопротивлялись такой возможности, потому что с правовой точки зрения им было очень тяжело.

На сегодняшний день механизмы построены, законодательство изменено. И мы имеем следующие результаты. Было задержано 6 кораблей из них 2 арестовано. Это то, что с помощью Генеральной прокуратуры по открытию уголовного производства по статье 332. И тут я хотел отдельно поблагодарить "Майдан иностранных дел" и BSNews, которые детально следят за этим направлением, и привести их в пример реальные работы правозащитников, адвокатов, когда берут какое-то направление его и ведут. У нас сегодня открыто уголовное производство по авиакомпаниям, которые ведут рейсы с Крымом, часть из авиакомпании идет административное производство, ежедневно выставляются штрафы более миллиона долларов в день по определенным авиакомпаниям, которые не обеспечивают в моем понимании гуманитарное обязательство страны оккупанта это и в частности "Грозный Авиа", открыто уголовное производство, сейчас готовятся документы на арест самолетов и запрос тех лиц, которые прибывали, прилетали. То есть это прямой рейс из Симферополя в Турцию.

Мы активно ведем работу по сепаратистам, в частности 77 человек выставлена підозра это бывшие депутаты АР Крым, один из них задержан и сейчас суд рассматривает форму его вины, наличие отсутствие вины в тех действиях, когда он голосовал или не голосовал за независимость Крыма. Однако всем лицам выбрана мера пресечения содержания под стражей. И в случае если эти лица пересекут границу Украины или же с теми странами, с которыми у нас подписано соответствующее соглашение, они будут арестованы и доставлены в украинский суд. Дополнительно пару дней назад опять же по заявлению совместного моего и Мустафы Джемилева выставлена підозра еще сотрудникам прокуратуры, более 140 человек. У нас есть достаточно... Сто? 144, ну, более 140 человек. И этот процесс дополняется. Здесь надо отметить действительно действия Генеральной прокуратуры в последнее время, которая построила систему координации, как с парламентарием, так и с общественностью. И мы активно продвигаемся в этой работе. Есть отдельное уголовное производство по предприятиям и имуществу, которое экспроприровано на территорию Украины, банкам и всем остальным.

Здесь очень важно, почему мы делаем это действие. Потому что, защищая права наших граждан, мы должны понимать, что каждый судья, который там

арестовує наших громадян, кожен прокурор, який виписує документ, розуміє, що порушує всі закони України. Він повинен розуміти, що він автоматично стає злочинцем. І рано чи пізно він сам опиниться в тій тюрмі, яку вони там будують.

Тут я б хотів звернутися до всіх присутніх, нам потрібна ваша допомога. Нам потрібно те, чого ми не можемо зробити самі, це факти, це фіксувати інформацію, це передавати те, що відбувається дійсно в Криму. Ми розуміємо, що це дуже важко. Ми розуміємо, що це має якийсь за собою ризик. Але без цього нам буде дуже важко захищати права наших громадян, права кримськотатарського народу і які особливо сьогодні знаходяться в гонимості. Тому я прошу всіх надати допомогу, об'єднатися, і разом ми зможемо швидше повернути під контроль нашу територію. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Георгій Володимирович.

Я хотів би піти далі і наступним надати слово Герасименку Олегу Владиславовичу, директору Департаменту міжнародного права Міністерства закордонних справ України. Будь ласка, Олег Владиславович.

ГЕРАСИМЕНКО О.В. Дякую. Шановний пане голову, шановні народні депутати, шановні учасники комітетських слухань, насамперед хотів би приєднатися до сказаних вами слів шанування пам'яті жертв депортації кримських татар, цієї страшної трагедії для наших співгромадян, яка відбулася 71 рік тому і яка залишила назавжди важкий слід в історії і в національній свідомості народу.

У своєму виступі я хотів би торкнутися окремих міжнародно-правових аспектів і наслідків тимчасової окупації Автономної Республіки Крим і міста Севастополя і також прореагувати на попередні виступи з цього конкретного питання.

Як відомо, як вже було сказано, з 20 лютого 2014 року Російська Федерація здійснює збройну агресію проти України, результатом якої стала тимчасова окупація частини території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя. Від самого початку агресії і незаконної окупації Міністерство закордонних справ і закордонні дипломатичні установи вживали і продовжують вживати послідовних заходів з метою доведення до наших іноземних партнерів, до міжнародної громадськості правди про ситуацію в Україні та дії кремля щодо нашої держави. А також про незаконність минулорічного референдуму в Криму, невизнання самопроголошеної так званої Республіки Крим, неправомірність її входження до складу Російської Федерації.

На всіх етапах цієї роботи пріоритетні зусилля зосереджувалися насамперед на використанні потенціалу міжнародних організацій, універсальних і регіональних таких як ООН, ЮНЕСКО, ЄС, ОБСЄ, Ради Європи, НАТО та інші, що знайшло своє відображення у численних документах, схвалених статутними та експертними органами цих організацій, які засудили окупацію частини території України. І позиція української сторони щодо кваліфікації дій Російської Федерації, як агресії, було також офіційно доведено до самої Російської Федерації в цілій низці документів.

В контексті правових наслідків таких міжнародно протиправних дій Російської Федерації я хотів також зазначити таке.

Правовими наслідками агресії Російської Федерації відповідно до міжнародного права є невизнання законними будь-яких територіальних надбань або особливих вигод держави-агресора, а також міжнародна відповідальність держави за вчинення злочину агресії проти міжнародного миру.

Крім того відповідно до міжнародного кримінального права індивідуальну відповідальність за вчинення злочину агресії несуть політичні та військові лідери держави. Подібна норма інкорпорована також у кримінальне законодавство багатьох країн.

На сьогоднішній день, як вам відомо, ООН не кваліфікувала дії по відношенню до України як агресії. Передусім це пов'язано з тим, що статус ООН покладає основну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки на Раду безпеки ООН, в рамках якої Російська Федерація, як ви знаєте, має право вето та можливість блокувати прийняття будь-яких рішень.

Водночас вчинення Російською Федерацією актів агресії проти України є об'єктивним фактом, який визначається, виходячи з фактичної, реальної ситуації і не залежить від визнання чи невизнання акту агресії відповідної держави. Пи цьому вчинення Російською Федерацією актів агресії проти України знаходить, як я вже сказав підтвердження у виступах політичних лідерів багатьох держав світу, в документах, заявах, рішеннях регіональних та міжнародних організацій. Принцип незаконності будь-яких територіальних надбань за результатами агресії знайшов своє відображення в Резолюції Генасамблеї ООН, яка була прийнята 27 березня минулого року "Територіальна цілісність України", відповідно до якої усі держави та міжнародні організації були закликані не визнавати будь-яку зміну статусу Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

Окрім того, Україна продовжує вживати заходів щодо притягнення Російської Федерації до міжнародно-правової відповідальності. Зокрема наша держава довела до відома Росії численні факти вчинені нею актів агресії проти України і запропонувала вирішити наявний спір шляхом звернення до Міжнародного суду ООН або до ad hoc арбітражу. Як, мабуть, уже відомо у відповідь російська сторона обмежилася загальними необґрунтованими

запереченням фактів, що свідчать про акти агресії проти України і відмовилися визнавати наявність спору та свою відповідальність.

Крім того, аналогічним чином Росії було запропоновано нами вирішити спір пов'язаний з порушення з боку Російської Федерації міжнародного гуманітарного права та зобов'язань РФ як держави-окупанта.

Слід відзначити, я тут мушу погодитися, що основним проблемним питанням імплементації міжнародно-правової відповідальності Росії є договірна правова основа юрисдикції будь-яких міжнародних судових або арбітражних інституцій. Таким чином, звернення України до таких установ щодо, щодо вирішення спорів пов'язаних з порушеннями Російською Федерацією своїх міжнародно-правових зобов'язань вимагає однозначної і чіткої вираженої згоди Російської Федерації.

У цьому зв'язку Міністерством закордонних справ було здійснено аналіз чинної договірно-правової бази на предмет визначення міжнародних договорів, які передбачають обов'язкову юрисдикцію міжнародних судових або арбітражних інституцій для України та Російської Федерації.

За результатами проведеного аналізу Міністерство закордонних справ внесло на розгляд Президента України пропозиції щодо звернення до механізмів мирного вирішення міжнародних спорів передбаченими 3 міжнародними договорами, зокрема Міжнародною конвенцією про боротьбу з фінансування тероризму 1999 року, Конвенцією про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 року, Конвенцією ООН з морського права 1982 року. Зазначеними міжнародними договорами чітко передбачено, що у разі наявності між їх сторонами спору щодо тлумачення або застосування цих конвенцій, які не може бути врегульовано шляхом переговорів впродовж розумного періоду часу. Він передається на прохання однієї з сторін до Міжнародного суду ООН або до ad hoc арбітражу.

Позиція України виходить з того, що припинення порушень цих конвенцій з боку Російської Федерації створить необхідні передумови для відновлення суверенітету та територіальної цілісності України у її міжнародно визнаних кордонах.

Перший раунди передбачених конвенціями переговорів в рамках досудового врегулювання спорів за міжнародною Конвенцією про боротьбу фінансуванням тероризму 1999 року та Конвенцією про ліквідацію всіх форм расової дискримінації 1965 року були проведені відповідно 22 січня та 8 квітня цього року в Мінську.

В разі неможливості вирішення спорів за цим міжнародними договорами шляхом переговорів Україна отримає право передати ці спори на розгляд до міжнародних судових або арбітражних інстанцій. Поряд із цим Міністерством закордонних справ спільно з іншими органами влади України, правоохоронними

органами України вживаються заходи для формування належної доказової бази щодо всіх фактів, які підтверджують пряму або опосередковану участь Російської Федерації, її громадян та юридичних осіб в організації постачання зброї та її застосування для вчинення актів тероризму на території України, а також доказів порушення Російською Федерацією своїх зобов'язань за Конвенцією про ліквідацію усіх форм расової дискримінації.

В контексті кристалізації міжнародного спору за Конвенцією ООН з морського права, Росія була поінформована про порушення правового режиму українських портів, внутрішніх вод і територіального моря України, суверенних прав України у виключній морській економічній зоні та на континентальному шельфі. Наявні факти та докази порушення зобов'язань за цією конвенцією доводяться до відповідних міжнародних організацій, зокрема до Міжнародної морської організації та її Комітету з безпеки мор... а також на двосторонньому рівні.

Слід також відзначити це ви згадали, пане Логвинський, що низку важливих заходів з притягнення Російської Федерації до відповідальності окремо вживає Міністерство юстиції України, зокрема через подання відповідних позовів до Європейського суду з прав людини.

Таким чином, основною метою звернення України до захисту в рамках Міжнародного суду ООН або арбітражу є фіксація в міжнародно-правовому плані кваліфікацій порушень та отримання рішення, яке вимагатиме від Російської Федерації припинення фінансування та сприяння тероризму, закриття кордону, виведенню військ, визнання незаконності референдуму в Криму, визнання агресії та окупації Криму, визнання порушень Російською Федерацією своїх обов'язків як держави окупанта, визнання відповідальності Росії за збиття Малайзійського літака тощо.

Позитивного рішення суду або арбітражу дасть нам переконливий правовий аргумент для відновлення юрисдикції над Автономною Республікою Крим та містом Севастополем. І вже як наслідок — отримання компенсації за завдану шкоду.

Я дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олег Владиславович.

..... слово.

_____. Доброго дня ще раз. Я хотів би все ж таки, мені було незрозуміло одне питання. Підкажіть, будь ласка, за аналізом практики існує позов від Грузії до Російської Федерації, який саме розглядається в суді ООН,

незважаючи на те, що Росія не давала згоду на цю юрисдикцію, чи можете ви прокоментувати, чому ми не пішли цим шляхом, і в чому перепони?

ГЕРАСИМЕНКО О.В. Що стосується позову Грузії, то цей позов був розглянутий Міжнародним судом ООН, який виніс негативне рішення у зв'язку з тим, що однією зі сторін Грузії було не дотримано процедуру досудового врегулювання спору. Для уникнення цієї ситуації ми, звичайно, проводимо переговори, передбачені відповідною конвенцією – Конвенцією про боротьбу з фінансування тероризму для того, щоб не мати таких наслідків, які мала Грузія в Міжнародному суді ООН. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, я хотів би попросити вас дотримуватись регламенту. Час спливає, наш регламент – 7 хвилин, нагадую. Я буду більш жорстко реагувати і вже зупиняти.

Наступний в нас виступаючий, доповідаючий – Андрій Степанович Щекун, голова громадської організації "Кримський центр ділового та культурного співробітництва "Український дім". Тема виступу: "Українці Криму. Політико-правові та гуманітарні наслідки". Будь ласка.

ЩЕКУН А.С. Доброго дня. У зв'язку з окупацією Криму Російською Федерацією близько 40 тисяч кримчан вимушені покинути власні домівки, хоча офіційна статистика зі сторони органів державної влади – близько 20 тисяч.

Основною категорією кримчан, що виїхали – це є активні лідери громадських організацій, правозахисники, журналісти, інтелігенція, військовослужбовці. Саме їм найбільше було небезпечно залишатися на території півострову. Під реальною загрозою залишаються українці Криму, що не змінились з анексією півострову – священики Української Православної Церкви Київського Патріархату та Української греко-католицької церкви.

У Криму постійно тривають політичні переслідування, зникають активісти. Йде перешкоджання в проведенні мирних акцій. Більшість з них просто забороняють проводити.

Окремо слід зазначити, що йде переслідування українців, росіян, кримських татар, що висловлюють саме проукраїнські свої погляди. Надалі продовжується перешкоджання у проведенні мирних акцій. Більшість з них просто забороняють.

9 березня цього року заборонили українцям Криму святкувати День народження Тараса Шевченка біля його пам'ятника у місті Сімферополі. Дякую Міністерству культури, що вони зреагували якраз на цю заборону і хоча би була

адекватна реакція, яку очікують, звісно, на окупованій території більше людей. Більш того, організаторів акції щодо вшанування Кобзаря було затримано і звинувачено в екстремізмі за використання національної символіки України.

Леонід Кузмін, організатор заходу, на другий же день був звільнений з роботи. Олександр Кравченко був на другий же день знову ж затриманий і звинувачений в екстремізмі. Справу передали до суду. Сьогодні він змушений був терміново покинути Крим, перебуває на материкові і вступив в Збройні Сили України. Ельдар Шукурджієв засуджений за використання української символіки до 40 днів виправних робіт та адміністративного штрафу. Звідси реальний висновок, що все, що пов'язано з Україною, стає поза законами Російської Федерації в Криму. Українська національна символіка по суті вважається ознакою екстремізму, саме її використання розглядається уже як злочин.

Леоніда Кузьміна за його також проукраїнську позицію було два дні після акції побито невідомими особами. Близько 50 учасників акції руху "Євромайдан-Крим" були неодноразово викликані до ФСБ для проведення профілактичної бесіди, де на них зчинявся тиск щодо унеможливлення їхньої активної позиції та участі в мирних заходах. Більшість з них змушені були і покидають на сьогоднішній день Автономну Республіку Крим.

Під час організації сходження буквально 16 уже травня на Чатир-Даг в знак солідарності з кримськими татарами до роковин депортації представники "Українського культурного центру" новоорганізованої організації в Криму Леоніда Кузьміна та Ельдара Шукурджієва було затримано і допитували їх протягом 4 годин в центрі екстремізму місті Сімферополі. Рештів активістів, коли вони спустилися з державними прапорами з Чатир-Дагу, теж були допити і затримання.

У сфері освіти. Найболючішим для кримчан є, звісно, закриття україномовних шкіл та класів. Особливо, ви знаєте, школи-гімназії в місті Сімферополі. Залишили тільки одну паралель з чотирьох з навчання українською мовою. Переважна більшість учнів змушені будуть тепер навчатися практично більшість російською.

Така ж тенденція і у всіх семи школах з українською мовою навчання. З 9 класу по 11 клас взагалі заборонено навчатися українською мовою, хоча вона вважається на території Криму також державною.

Така ж тенденція в школах з українською мовою навчання. Вчителів української мови та літератури змушують пройти перекваліфікацію, викладати російську мову та літературу. Тих, хто відмовляється або не бажає викладати російську, звільняють з роботи. Практично українська мова та література викладається в переважній більшості шкіл уже майже один раз на тиждень. Часто уже її намагаються зробити факультативним предметом. Перейменовують українські школи, що носили імена українських видатних особистостей: поетеси

Олени Теліги в селищі міського типу Приморського поблизу міста Феодосія, поета та письменника Івана Франка в місті Сімферополі. Закрита кафедра культури української мови, кафедра українського мовознавства, кафедра теорії та історії української літератури факультету української філології Таврійського національного університету, знищений практично повністю факультет української філології в цьому університеті. Сьогодні функціонує тільки єдина кафедра української філології на факультеті слов'янської філології, журналістики, так званої Таврійської академії Кримського федерального університету імені Вернадського.

У сфері культури. Продовжується, реально є факти встановлені, знищують бібліотечні україномовні, здаючи їх в макулатуру. Знято табличку з Музею української вишивки імені Героя України Віри Роїк і те намагання і співробота робота щодо передачі всіх експонатів музейних місту Сімферополі і окупованому режиму. З сином, ідуть переговори з сином Віри Роїк.

Республіканська наукова бібліотека імені Франка, яка мала цю назву ще з часів Радянського Союзу, після окупації з назви бібліотеки вилучили ім'я видатного українського письменника Івана Франка.

Український драматичний театр в місті Сімферополі, що був відкритий в 1954 році, зазнав також перейменування, з назви театру окупантом вилучено слово "український".

У сфері інформаційної політики відібрали приміщення в редакції україномовної газети "Кримська світлиця", перестали виходити періодичні друковані видання "Думка", "Кримське слово", "Слово Севастополя", "Дзвін Севастополя", що виходили виключно українською мовою.

Зазнали хакерських атак також україномовні кримські Інтернет-видання: "Медіа Крим", "Голос Таврії", "Український Кавказ". На материк також переїхала редакція працювати журналістів Інтернет-видання "Українське життя в Севастополі". Також телекомпанія "Бриз" переїхала, ви знаєте, в Одесу і редакція газети "Флот України". На колишньому державному телекомпанії "Крим" залишилася тільки єдина сьогодні україномовна програма, називається "Рідна хата" із чотирьох, які були до окупації Криму, і виходить двічі, раз на місяць в ефірі, ефір її скоротили вдвічі, виходить 13 хвилин.

Окремої підтримки захисту потребують журналісти, що висвітлюють правдиву ситуацію та представники правозахисних організацій. Більшість з них, на превеликий жаль, вже змушені покинути небезпечну для їх життя територію. Так з Криму виїхали журналісти: власкор газети Кабінету Міністрів України "Урядовий кур'єр" Людмила Щекун, журналісти Центру журналістських розслідувань Валентина Самар, Анна Андрієвська, редактор Чорноморської Олександр Янковський, спецкор радіо "Свободи" Володимир Притула та інші.

Щодо Київського Патріархату, Кримської єпархії, Української Православної Церкви Київського Патріархату. На момент окупації Криму на півострові було зареєстровано 48 релігійних громад, один чоловічий монастир, 3 православні місії. В цілому 52 релігійні установи.

На сьогоднішній день залишилося 9 діючих релігійних громад, 1 чоловічий монастир, а священнослужителів 8. В перші ж дні, ви знаєте, окупації було захоплено 2 церкви в місті Севастополі імені Священномученика Климента та святого апостола Андрія Первозванного та в селі Перевальному біля Сімферополя церква на честь Святої Покрови. Через погрози відкриття кримінальної справи за сепаратизм з Криму вимушена була виїхати родина священника Івана Катькала. Через загрози фізичної розправи духовенства Кримської єпархії, яке служило в Криму, вимушено було вивезти також свої родити, жінок, дітей на материк.

Влітку 2014 року в селі Мраморне Сімферопольський район було спалено дачний будинок керуючого Кримської єпархії. В лютому 2015 році Сімферопольська міська так звана адміністрація окупаційного режиму висунула претензії щодо повернення раніше виділеної в управління Кримської єпархії земельної ділянки під будівництво кафедрального собору.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Андрій Степанович, вибачаюсь, останні хвилини.

ЩЕКУН А.С. ... ФСБ в Криму та місті Севастополі для будівництва багатоквартирних будинків та співробітників служби. Наші пропозиції, я тут зразу закругляюся, бо тут багато чого можна говорити, наводити конкретні факти, які я навожу. Наші пропозиції полягають у тому, що необхідно відновити підтримку та забезпечення хоча б соціальних, культурних зв'язків з українцями Криму, творчими колективами та громадськими інституціями.

На сьогоднішній день там перебувають і колективи творчої самодіяльності, і ті ж програми якісь виходять. Жодної підтримки від держави вони не мають. Для цього потрібно розробити інформаційну політику для підтримки таких структур, які сьогодні знаходяться... Можливо, це робити не через державу, а через громадські інституції, які повинні підтримувати також наших людей, які сьогодні проживають на тимчасово окупованій території. Окрім цього, необхідно відновити фінансування державної організації Всеукраїнський інформаційний культурний центр. Ви знаєте, що наказом Державного комітету телебачення, радіо України було відновлено цю організацію, але, на жаль, сьогодні фінансування немає і Кабмін мав би в принципі долучитися до цього процесу і забезпечити її функціонування.

Окрім цього до міністерства, звісно культури України, є претензія. Сьогодні міністр озвучив, що вони будуть все таки "Кримську світлицю" підтримувати.

На жаль, дійсно газета не виходить сьогодні в друкованому варіанті і більше вона зареєстрована як загальноукраїнська газета і сьогодні реально в друк видання цього не виходить. Я думаю, що все таки треба якийсь знаходити підхід і щось робити в цьому напрямку.

Крім цього ми пропонуємо прокуратурі Автономної Республіки Крим відкрити провадження щодо захоплення двох церков УПЦ КП в селі Перевальне та місті Севастополі, а також переслідування активістів Українського культурного центру 16 травня 2015 року.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Я хотів би почути реакцію пана заступника міністра культури по питанню "Кримської світлиці" і по "Кримському дому". Я так розумію там також є проблеми з фінансуванням.

ЩЕКУН А.С. Там гроші закладені в бюджеті, але вони сьогодні тільки починають нібито перераховуватись. Знову ж...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, хотілося б почути.

КАРАНДЄЄВ Р.В. Шановні колеги, інформую вас, що наразі в Міністерстві фінансів України знаходиться на погодженні паспорт бюджетної програми, який дозволить нам відкрити фінансування. Я сподіваюсь...

ГОЛОВУЮЧИЙ. По обох питаннях.

КАРАНДЄЄВ Р.В. По "Кримському дому". І очевидно до кінця тижня ці всі бюрократичні питання будуть вирішені.

Щодо "Кримської світлиці". Питання дуже непросте, оскільки як така редакція цієї газети була весь час в Сімферополі. З початку окупації у нас не було жодного фізичного ще контакту з жодним представником цієї редакції, спілкування здійснюється тільки по інтернету. Де вони там знаходяться ми толком навіть не знаємо, бо та адреса, де вони розташовувались попередньо за

договором, з інших джерел ми вже знаємо, що їх там немає. Наразі контакт дуже слабкий, ми перейшли на інтернет випуск цієї газети, вони здійснюють в ПДФ форматі верстку газети і розміщують на відповідному сайті. Ми зараз спробуємо робити відповідну, дзеркало цієї редакції в місті Києві на базі національного газетно-журнального видавництва. І буквально нам залишилось не багато часу для того, щоб ми могли вже київську редакцію "Кримської світлиці" запустити паралельно з кримською. Таким чином у нас буде фактично два центра формування інформації: один інсайдерський на місці - інформація, яка буде стосуватися суто кримських питань. І другий київський центр формування інформаційного продукту, який буде інформувати про інші загальні питання. Зокрема, взаємодія з українською владою, питання переселенців, питання правової і культурно-інформаційної допомоги.

Я думаю, що ми найближчим часом вийдемо на такий стабільний режим, і саме головне, друковану газету ми зможемо запустити. Ми дуже цього хочемо. На початку минулого року, точніше кажучи, в травні десь квітень-травень минулого року деякий тираж газети завозився в Крим тишком-нишком, як-то кажуть, і розповсюджувався. Але то була дуже маленька чисельність видання, кілька сотень екземплярів буквально.

Я думаю, що зараз за допомогою наших знаних в цій справі колег ми зможемо організувати більш правильну доставку видань і розповсюджувати їх, скажімо так, в доступний, але ефективний спосіб.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А скажіть, будь ласка, більш якийсь такий конкретний термін, коли ви запустите київську редакцію? Там не пізніше ніж...

КАРАНДЄЄВ Р.В. Обіцяти зараз не хотів би чітко, але хочу сказати так, що до кінця, редакція вже працює. Але результат її роботи, я маю на увазі, друкований продукт з'явиться починаючи з 22-25, ми намітили так, перший випуск видань 22-25 червня.

_____. Червня?

КАРАНДЄЄВ Р.В. Червня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Наступний доповідач – це Наталія Володимирівна Беліцер, експерт Інституту демократії імені Пилипа Орлика. Тема виступу: "Конституційне і законодавче забезпечення прав корінних народів – основні труднощі та перешкоди". Нагадаю, регламент 7 хвилин.

БЕЛІЦЕР Н.В. Шановний пане Голово! Шановні учасники слухань! Дякую за надану можливість. Для економії часу не буду особливо зупинятися на питаннях саме законодавчого забезпечення прав корінних народів, про яке більш докладно доповідатиме пан Арсен Жумаділов, торкнуся переважно конституційних проблем.

Як всім відомо, зараз працює Конституційна комісія, в складі якої кілька робочих груп, які працюють більш-менш ізольовано, і обмежений досвід співпраці з робочою групою з прав людини свідчить про те, що особливого бажання включити будь-які норми про корінні народи в оновлену версію Конституції України немає. Зокрема, ми всі пам'ятаємо, що згадка про корінні народи міститься в чинній Конституції України. Але всі без винятку міжнародні моніторингові структури вказують на те, що так і не було конкретизовано, які саме етнічні спільноти відносяться до корінних народів України.

Тому в мене одразу пропозиція, включити до рекомендацій саме положення про те, що в новій Конституції України мають бути визначені, як корінні народи – кримськотатарський народ і малочисельні етнічні спільноти караїми та кримчаки. Це має бути конституційна норма, яка відповідатиме, зокрема й світовій практиці.

Значить, друге питання. В розділ II він буде називатися коротко – "Права людини", на погляд не тільки мій, а й багатьох експертів необхідна наявність окремої статті "Про права корінних народів".

Зауважу, що ця пропозиція також зустрічає такий, може, пасивний, але спротив членів робочої групи Конституційної комісії, які бажали б обмежитися тільки індивідуальними правами людини. Це не відповідає світовій практиці. Оскільки, наприклад, виходячи хоча б з суто європейського досвіду, права корінного народу саами конституційно закріплені в Конституціях Фінляндії, Норвегії та Швеції. Бажано, щоб якийсь аналог статті 92 чинної Конституції був присутній і в розділі "Про права людини" її нової версії.

Тепер у чому полягають основні проблеми і труднощі? Чому такий спротив? Це тема для спеціальної доповіді, але дуже коротко, немає реального розуміння ані що таке корінні народи, тобто сутності самого терміну, самого поняття. Ані того, що саме корінні народи наділені певним обсягом прав, які можуть відрізнятися бути вищим ніж права будь-яких меншин. Крім того, найбільші дебати викликає норма про право на самовизначення кримського й татарського народу, саме як корінного народу України.

Особливий подив викликає те, що ці дебати і спроби заперечення весь час виникають незважаючи на те, що 20 травня ще минулого року Верховна Рада України ухвалила спеціальною постановою, яка здавалося б, розставила всі крапки над "і".

З цього випливає необхідність проведення, як широких інформаційних кампаній за допомогою телебачення засобів масової інформації, так і спеціальних освітніх семінарів для різних цільових груп включно з держслужбовцями, можливо, і депутатами, які причетні до цієї роботи, де все це можна, шляхом такої просвітницької роботи, знизити накал цього спротиву.

Не можу тут не висловити подяку пані Наталі Попович, яка очолює представництво Президента України і про АРК, із-за допомогою якої, а також співробітників її офісу. Така робота вже була проведена чи радше розпочата в Херсонській області, в місті Херсон і такий підхід вже засвідчив свою ефективність.

Прохання підключитися до організації подібних просвітницьких кампаній і заходів не тільки міжфракційну групу "Крим" Верховної Ради, не тільки відповідні органи виконавчої влади, а і офіс уповноваженого з прав людини, на жаль, здається представник... Ой, вибачайте, пані Валерія, ви пам'ятаєте, що ми про це говорили вже понад 2 роки і принципова згода є, дії немає. Дуже велике прохання до вашого офісу ефективно організувати таку роботу.

І останнє, дуже коротко. Все це, про що говориться сьогодні для досягнення ефективних результатів, потребує чіткої координації дій. Я сподіваюся, що протягом сьогоднішніх слухань буде визначено хто ж візьме на себе ці координуючі функції. І, можливо, ця новостворена нарешті, з призначенням головою, шановним Асланом Омер Керемлі головою, візьме на себе координацію всі різноманітної діяльності не тільки в рамках органів виконавчої влади, необхідно забезпечити найтіснішу співпрацю з профільними комітетами Верховної Ради, з громадськими організаціями, міжнародними організаціями, експертними спільнотами, словом, і ця робота має бути, мабуть, зазначена в положенні про повноваження цієї служби. Це було б реальним кроком і реальним внеском сьогоднішніх слухань в подальшу ефективну роботу в напрямку реінтеграції Криму.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Перш ніж ми надамо слово наступному доповідачеві, я хотів проінформувати колег і засоби масової інформації, що ми, однією з пропозицій нашої попередньої рекомендації наших комітетських слухань, це буде пропозиція провести парламентські слухання по "Питанню тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим". Бо ми розуміємо, що

проблематика вимагає саме такого найвищого рівня парламентського контролю, який передбачений законодавством України.

Також хотів звернути вашу увагу, що ми тільки що вислухали в доповіді пані Беліцер і пропозицію, яку ми також уже неодноразово обговорювали, про те, що статус кримськотатарського народу як корінного народу Криму та України має бути закріплений, бажано в Конституції України чи хоча б на рівні Закону України. Бо сьогодні це закріплено лише на рівні Постанови Верховної Ради, що, нам здається, не є достатнім. Особливо враховуючи, який сьогодні день, в який ми обговорюємо це. Думаю, що це є цілком слухна пропозиція, яку ми будемо з колегами доповідати на засіданні комітету.

Я перед тим, як перейти до наступного блоку, в якому перша виступаюча буде Валерія Володимирівна Лутковська, якраз яка зможе і прорефлексувати на те, що зараз сказала пані Наталя, я хотів би в рамках обговорення, попросив слова. Регламент у нас, я прошу, не більше 5 хвилин, бажано 3. Дати слово Архієпископу Сімферопольському і Кримському Клименту. Будь ласка.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. Якщо можна, після цього другого блоку, надаси мені слово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хорошо, добре. Ви просто якраз по політико-правовим. Немає питань. Надамо після другого блоку.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. Правове забезпечені мені не цікаво.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, давайте. Надаємо слово Лутковській Валерій Володимирівні, Уповноваженій Верховної Ради України з прав людини. Тема виступу: "Півострів страху: рік окупації Криму". Будь ласка.

ЛУТКОВСЬКА В.В. Дякую, Олексію Олексійовичу. Так, ви знаєте, така назва виступу у мене народилась, коли ми готувались до чергового заходу в рамках Парламентської асамблеї Ради Європи, потім в рамках Ради ООН з прав людини, коли ми намагались донести до міжнародної спільноти, власне, інформацію про те, що конкретно відбувається на сьогоднішній день в Автономній Республіці Крим.

А відбувається страшне. Тому що кримські татари які 71 рік тому пережили вже один рад депортацію зараз по суті змушені до примусової депортації знову, прихованої депортації, але тим не менш це депортація за своєю суттю. Тому що на сьогоднішній день право на життя кримського татарина не забезпечено окупаційною владою. Тому що на сьогодні право на свободу, вираження поглядів, не забезпечено окупаційною владою. Тому що на сьогодні свобода мирних зібрань порушується кожен раз. Причому не дають не тільки відзначити страшний для кримських татар день пам'яті в зв'язку з депортацією, не дають відсвяткувати день кримського прапору, заарештовують і притягають до адміністративної відповідальності за те, що намагались зустріти лідера кримсько-татарського народу якому заборонили в'їжджати на територію Криму Мустафу Джемільова, намагаються арештувати, арештовують лідерів Меджлісу кримськотатарського народу, заборонили в'їзд Рефату Чубарову Голові Меджлісу кримськотатарського народу. Це все породжує єдине відчуття, відчуття страху, яке ще крім всього решта додає відчуття страшної дискримінації по відношенню до цих людей. Тому що, якщо ми говоримо про швидкість з якою притягають до адміністративної відповідальності кримських татар, вона не може навіть порівнятись із швидкістю розслідування смерті, наприклад, Рефата Аметова якого вбили на території Криму, але окупаційна влада не готова розслідувати його смерть. Зато до адміністративної відповідальності притягають з величезною швидкістю.

Якщо говорити про свободу мирних зібрань то кримським татарам забороняють будь-яку свободу мирних зібрань. Але при цьому, якщо мова іде про байкерів які мають приїхати і відсвяткувати одну у зв'язку з окупацією Криму, то їм дозволять навіть байки привести в центр Сімферополя, більше того, в пішохідну зону. Для них немає жодних обмежень ні по місту проведення цих зібрань, ні, власне, по якості цих зібрань. І зрозуміло, що така дискримінація, і таке ставлення до кримських татар, змушують їх до того, що вони на сьогодні змушені у великій своїй частині залишати свою рідну землю на яку вони тільки-тільки, власне, почали повертатися, і на якій вони тільки почали відстоювати свої права.

Зрозуміло, що така сама ситуація зараз, як це не дивно і по відношенню до української національної меншини, яка з'явилась останнім часом. І Андрій Степанович дуже чітко розказав, яким чином зараз відчують себе українсько-національні меншини на території Криму.

Але мені здається, що сьогодні є декілька основних проблем з якими ми маємо боротися.

Проблема перша. На сьогоднішній день, я тут хотіла б заперечити ту інформацію, яку сказав заступник міністра культури про те, що безліч міжнародних організацій протягом 2014 року були в Криму. На жаль, це не так – на жаль, навпаки. На території Криму, на жаль, був єдиний хто? Це Комісар Ради Європи з прав людини, пан Нільс Муйжнієкс. І це єдина людина до візиту якої Україна поставилась схвально, хоча він і їхав через територію Російської

Федерації. Тому що нам було дуже важливо, власне, отримати об'єктивну оцінку того, що відбувається в Криму. Але всі решта організацій, які чітко заявили про територіальну цілісність України не можуть собі дозволити приїхати в Крим через територію Російської Федерації їм не дозволяє міжнародний протокол. А з території України, коли вони заїжджають їм не дають можливість працювати.

У зв'язку із цим, власне, проблема в тому що на сьогоднішній день цей ще півострів у страху – в зв'язку із тим, що він абсолютно ізольований. І немає, якщо ми з вами відкриті на сьогоднішній день для моніторингу збоку багатьох міжнародних організацій, то півострів Крим абсолютно закритий. І він на сьогоднішній день не лунає в доповідях міжнародних організацій, а саме в зв'язку з тим, що вони не можуть приїхати і вони можуть спиратися лише на інформацію, яку отримують від Кримської польової місії, від групи правозахисників з України, Російської Федерації, які ще і зараз працюють на території Криму. Можуть посилатися виключно на інформацію отриману від, наприклад, неурядової організації "Крим-SOS", яка працює досить активно, від інших неурядових організацій, але самі заїхати і провести моніторинг вони практично не можуть. І це проблема, про це треба максимально багато говорити, про це необхідно надавати все більше і більше інформації, тому що якщо ми хочемо дійсно захистити інтереси Криму в складі України на рівні інституції ООН, про які абсолютно чітко говорив Олег Владиславович, ми маємо надавати цю інформацію максимально широко.

Маю зазначити, що одна з проблем, що одна проблема, з якою я, наприклад, стикаюся кожен раз в своїй роботі, це примусове громадянство, автоматичне громадянство. Ви знаєте, що спеціально для Криму було прийнято спеціальне законодавство в Російській Федерації, коли всіх тих, хто проживав на території Криму на день проведення так званого неконституційного референдуму, визнали громадянами Російської Федерації автоматично і лише ініціювання спеціальної процедури відмови могло врятувати людину від, власне, такого автоматичного прийняття в громадянство Російської Федерації. Я намагалась, оскільки було декілька звернень з цього приводу, я намагалась звернутися до омбудсмена Російської Федерації до Елли Панфілової з проханням допомогти нам захистити інтереси громадян України і, власне, не порушувати, таким автоматичним громадянством, права громадян України. Відповідь була: "Ну що ж, які проблеми, власне, кожна людина може ініціювати вихід з громадянства Російської Федерації". Як на мене, абсолютно дискримінаційна позиція, тому що ініціювати вихід з громадянства Російської Федерації, це по суті політичний крок, на який наважиться не кожна людина, яка проживає на сьогодні в тому закритому півострові страху, на який сьогодні перетворилася Автономна Республіка Крим.

Мені здається, що нам з вами треба якомога більше, по-перше, вимагати уваги до Криму з боку міжнародних організацій. Я декілька разів порушувала це питання перед Організацією з безпеки і співробітництва в Європі, перед Радою Європи, стосовно того, щоб створити спільну місію на території Криму, щоб дозволити тиснути на окупаційну владу в частині захисту прав людини на

території Криму. Одна з відповідей мені дуже сподобалась, я не буду називати організацію, але відповідь була така, я звикла до того, що я гідно виконую свій мандат, сказала мені представниця однієї організації. На території Криму я буду або змушена виконувати те, що мені там вкажуть робити, або мені не дозволять там працювати. Відповідно я не можу зараз тобі обіцяти, що така місія буде створена. І це, власне, жакливо, я думаю, що ми маємо продовжувати тиснути на міжнародні організації, щоб такі місії були створені.

Крім того, мені здається, що ми маємо зробити все на території України для того, щоб прав тих хто змушений був залишити територію Криму, щоб вони були максимально захищені. Більше того, ми маємо зробити і наступний крок, ми маємо зробити так, щоб максимально спростити процедуру спілкування між тими хто залишився на території Криму з материковою частиною Криму, або максимально полегшений. Що я маю на увазі? На сьогоднішній день, на жаль, прийнявши абсолютно правильний закон про тимчасово окуповану територію, ми не врахували, що народжуються діти і їх треба реєструвати. І є величезна кількість кримчан, які б хотіли зареєструвати цих дітей на території материкової частини для того, щоб ці діти так само були громадянами України. Але, на жаль, ми прописали спеціальну норму згідно з якою ми не визнаємо документи видані окупаційною владою Криму і це означає, що на сьогоднішній день ті, хто хотіли б зареєструвати дитину на території материкової частини стикається з проблемою, яким чином, а, привести цю дитину через той кордон, власне, який вибудований на сьогоднішній день. Потім, яким чином зареєструвати цю дитину і як потім повернутись назад в Крим до окупаційної влади, яка відповідним ставиться до того, хто зареєстрував і хто має українське свідоцтво про народження.

Тому, я не знаю, власне, у мене не готовий варіант вирішення цієї проблеми, але така сама проблема виникає у зв'язку з сімейними стосунками. У нас є питання по розторгненню шлюбу. У нас є питання по організації шлюбу і так далі. Є величезна кількість питань, які виникають у тих простих людей, які сьогодні, на жаль, залишились заложниками на території цього півострова страху. І я думаю, що парламентарям України зараз треба обов'язково подумати як максимально спростити їх життя, тому що вони мають пам'ятати, знати, відчувати, що Україна про них турбується, що Україна є тою державою, яка завжди забезпечить їх громадянство і дотримання їх громадянських прав на відміну від окупаційної влади. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерія Володимирівна.

В нас далі є серед виступаючих Чередніченко Алла Михайлівна. Можливо, вона зможе ... Ні, ще зараз вам не слово. Я просто хотів вас попросити, коли дійде до вас черга, будь ласка, прокоментувати по реєстрації ті питання по дітям, по стану, по шлюбу. Будь ласка, дайте коментар.

А наступний у нас виступаючий це Андрій Йосипович Магера, заступник голови Центральної виборчої комісії. Тема виступу: "Проблемні питання щодо забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб з тимчасової окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь".

Андрій Йосипович, ваше слово.

МАГЕРА А.Й. Шановні учасники відповідного заходу, власне, досить актуальна тема у нас сьогодні є, зокрема щодо виборчих прав громадян, які проживають в Автономній Республіці Крим, місті Севастополі, внутрішньо переміщених осіб. Хотів би відразу відзначити, що, коли брати статистику, аналіз робити відповідних виборів, які проходили раніше, і президентські, і парламентські вибори, в очі впадає такий момент, що кількість виборців, які проживали в Автономній Республіці Крим, на час проведенні таких виборів становила понад півтора мільйона осіб, в місті Севастополі приблизно 300 тисяч виборців. Всього загалом це один мільйон 800 тисяч виборців.

Я не випадково назвав таку кількість виборчого корпусу, адже і в Автономній Республіці Крим формувалися 315 представницьких органів влади, з них Верховна Рада Автономної Республіки, 14 районних рад, 16 міських, 3 районні в місті ради, 38 селищних і 243 сільські ради. Також на території міста Севастополя це 11 представницьких органів місцевого самоврядування із них 2 міські, 4 районні в місті, 1 селищна і 4 сільські.

Досить цікавою видається статистика відносно так званої виборчої міграції, а я би навіть назвав еміграції з Автономної Республіки Крим. Зокрема, якщо брати період з 24 травня до 25 жовтня минулого року, а саме між днем голосування з виборів Президента і до дня голосування з виборів народних депутатів України, то всього таких осіб є 3610, зовсім незначна кількість, але у нас повністю ведеться облік таких змін виборчої адреси відповідних осіб. Лідером тут є, безумовно, місто Київ, це 588 виборців, на другій позиції Миколаївська область 390 виборців і Херсонська область 342. Якщо брати період часу між днем голосування з виборів народних депутатів України і практично до сьогоднішнього дня то така кількість виборців які покинули, змінили виборчу адресу від Автономної Республіки Крим становить 2970 осіб, також місто Київ є рекордсменом 586, куди прибули виборці з Криму, Херсонська область на другій позиції 311, Миколаївська і Київська область 290 виборців.

Якщо говорити про законодавче регулювання цього питання. На жаль, на сьогоднішній день саме з точки зору сьогоднішнього дня, воно є великою мірою суперечливим. Це і Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" від 15 квітня 14-го року. Я думаю багато, хто з присутніх знає про зміст статті 8 цього закону, стаття 8 стосується захисту виборчих прав громадян України на тимчасово окупованій території.

Відповідно до положень цього закону власник цієї статті ніякі вибори, ні Президента, ні народних депутатів, ні всеукраїнський референдум не відбувається на території, на тимчасово окупованій території України саме на території АРК і міста Севастополя.

Натомість, громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території створюються умови для того, щоб вони взяли участь у голосуванні на фактично материковій частині України за механізмом зміни місця голосування без зміни виборчої адреси. Тобто відповідно до положень частини 3 статті 7 Закону "Про Державний реєстр виборців". Також звертаю вашу увагу на те, що стаття 8 цього закону абсолютно нічого не говорить про можливість голосування на місцевих виборах, на будь-яких інших місцевих виборах на материковій частині України. Натомість стаття 8 з іншого закону про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб від 20 жовтня 2014 року зазначає, що внутрішньо-переміщена особа реалізує своє право голосу на виборах Президента, народних депутатів, місцевих виборах та референдумах шляхом зміни місця голосування без зміни виборчої адреси, відповідно до тих же положень Закону "Про Державний реєстр виборців", про який я вже говорив, тобто тут з'являється вже і місцеві референдуми, і місцеві вибори. Наскільки виправданий такий крок, я чесно кажучи, у мене немає впевненості, але тут, зокрема, треба згадати і про відповідні положення Конституції України, зокрема статті 141, яка відзначає, що право обирати депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських, районних, обласних належить жителям відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Як би ми хотіли ставитися до цього питання, ми повинні все ж таки виходити з конституційних положень.

Абсолютно ми можемо зараз на сьогоднішній день говорити про протиріччя у законодавстві України щодо цього питання, і, зокрема, зараз актуальною є тема місцевих виборів 25 жовтня 2015 року. Досить є мало вказати в одній окремо взятій статті другого закону, про який я говорив про те, що можливість права голосу реалізується шляхом зміни місця голосування без зміни виборчої адреси. Тут потрібно виписати цілий механізм. А цей цілий механізм повинен бути в профільному Законі "Про державний реєстр" виборців. Це мають бути відповідні процедури, передбачені Законом "Про місцеві вибори". Чи це буде чинний закон, чи натомість буде політична воля законодавця, і вони приймуть новий закон про місцеві вибори. Але все це повинно знайти свій подальший розвиток. Цього на сьогоднішній день немає. Якщо законодавство не буде мінятися в цьому відношенні, то я можу десь висловити таку власну позицію, що з великою долею імовірності ті внутрішньо переміщені особи, які будуть перебувати на день місцевих виборів на материковій частині України, зіткнуться з дуже серйозними труднощами щодо участі у місцевих виборах.

Я маю на увазі в першу чергу активне виборче право, тому що реалізувати пасивне виборче право може будь-який громадянин України, який має право

голосу, не залежно від того, де він проживає. І для цього жодних проблем як таких я не бачу.

Тому ще раз хочу наголосити. І можливо, це може бути в частині наших рекомендацій цих комітетських слухань, що необхідно обов'язково привести у відповідність законодавство України з цього приводу. Це 2 закони, які стосуються статусу тимчасово окупованих територій, статусу відповідних осіб з одного боку. І Законом "Про державний реєстр виборців", Законом "Про місцеві вибори" з тим, щоб була відповідна процедура повністю виписана. І Центральна виборча комісія, і територіальні виборчі комісії для себе чудово знали, яким чином діяти в тій ситуації.

Безумовно, проблема проведення виборів і Верховної Ради Автономної Республіки Крим, повноваження якої, ви знаєте, є достроково припиненими, і місцевих органів влади після повернення відповідних територій під фактичний контроль офіційного Києва, безумовно, воно поставатиме. І в тому числі необхідно буде згодом проводити там вибори.

Але на сьогоднішній день це найбільша проблема, яка виникає, все-таки реалізація виборчих прав громадян, які перебувають на території України і є внутрішньо переміщеними особами. Тому ще раз закликаю. І я думаю, що обов'язково треба законодавцю врахувати це в своїй роботі.

Дякую.

ОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Андрій Йосипович.

А, я вибачаюсь. Жумаділов Арсен Куатович, завідувач відділу забезпечення діяльності Уповноваженого Президента України з питань кримськотатарського народу. Тема виступу: "Проблемні питання законодавчого забезпечення статусу кримськотатарського народу". Будь ласка.

ЖУМАДІЛОВ А.К. ... слухань. Я хочу подякувати за те, що, в першу чергу, ці слухання вони були організовані саме 18 травня в День пам'яті жертв депортації кримськотатарського, а також з 2014 року у День боротьби за права кримськотатарського народу. Для нас є важливо, тому що саме в цей день, ви знаєте, 71 рік тому весь кримськотатарський народ був позбавлений права на свою землю і депортований масово до Сибіру і Центральної Азії. Саме в цей день, я думаю, як ніколи актуально згадати про те, що відбувається не тільки на окупованій території, бо про це вже згадувалось неодноразово, але і про те, що відбувається із законодавчим врегулюванням статусу кримськотатарського народу, власне, в Україні. Бо дуже багато уваги приділяється тому, що відбувається в Криму і з цього приводу працюють і народні депутати, і

центральної органи виконавчої влади. Проте, ми не бачимо такої активної роботи, коли це стосується України. Про що йдеться взагалі.

Йдеться про те, що, в першу чергу, треба чітко, чітко розрізняти, коли йдеться про кримських татар як про депортованих осіб, права яких мають бути відновлені та, коли йдеться про кримськотатарський народ як про корінний народ України, колективні права якого мають бути встановлені і врегульовані.

Щодо першої частини цього питання, то тут я хочу сказати, що українська держава зробила певний поступ, в 2014 році в квітні місяці був ухвалений Закон про відновлення прав осіб депортованих за національною ознакою. Закон, який кримські татари чекали дуже довго, наприклад, в 2004 році тодішній Президент Кучма наклав на нього вето через те, що кримські татари тоді заявили про підтримку президентського кандидата Ющенка.

Так ось і тоді це викликало хвилю обурення з боку власне кримськотатарського народу і української громадськості. Ми чекали цей закон дуже довго і нарешті в 2014 році він був ухвалений. Сам закон по собі є в цілому абсолютно адекватним, нормальним, в ньому виписані, в ньому передбачені багато положень, про які ми просили, зокрема щодо реституції і компенсації з втрачене майно, щодо пільг на комунальні послуги, на ліки і так далі, і тому подібне. І нібито все добре, але насправді це не є так. чому? Тому що закон має дуже багато відсилочних норм щодо того, що уряд має врегулювати порядки надання таких пільг. Так ось тут є проблема, певно з якою ми вже почали у тісному співробітництві з представниками Міністерства соціальної політики працювати для того, щоби це питання вирішити. Про що йдеться? Йдеться про те, що ці порядки є або непередбачені... *(Не чути)* ...або ці порядки вони є не врегульованими, тобто непередбаченими і не поданими на затвердження уряду взагалі, або якщо ж вони є, то вони є складними для того, щоби власне кримські татари ними користувалися і отримали цей статус депортованої особи.

Хочу повідомити про те, що за весь рік функціонування цього закону він набув чинності ще в квітні, власне, минулого року лише дві особи подали свої документи на отримання статусу депортованої особи. Тобто для народу, який налічує більше, ніж 300 тисяч, з яких більше, ніж 20 тисяч зараз мешкають за межами окупованої території, всього дві особи – це є занадто мало, на наше переконання. Про що, власне, йдеться?

Наша позиція – це є позиція лідера кримськотатарського народу, уповноваженого Президента України Мустафи Джемілева і голови Меджлису кримськотатарського народу Рефата Чубарова. Ми не вимагаємо вже сьогодні від української держави компенсації за майно, бо ми розуміємо, що Українська держава є зараз у скрутному становищі, вона... ну просто фінансово це не потягне. Але йдеться про те, щоби принаймні ці статуси видавалися. Для того, щоби коли все ж таки Українська держава встане на ноги, коли Крим повернеться до складу Української держави і де-факто, щоб це запрацювало швидко, щоб ми потім не тягнули це довго роками, як це було у всі ці роки незалежності

України. Це перший аспект. Тобто кримські татари як особи депортовані за національною ознакою. І тут в першу чергу йдеться про індивідуальні права кримських татар як громадяни України.

Проте є одне право, яке за своєю суттю за змістом є колективним правом – це право всього кримськотатарського народу на повернення історичних назв, населених пунктів і районів в Криму. Так ось вада цього закону вона була такою, що там була стаття, якщо я не помиляюсь шоста, в якій було сказано про те, що держава гарантує таке повернення всіх історичних топонімів назв у Криму. Але були прописані механізми і рік це не працювало. І сьогодні, коли ми вже знаємо, що Президент підписав Закони про декомунізацію, ми це вітаємо. Чому? Тому що в них на відміну від цього закону, про який я говорю, прописані чіткі механізми того як треба декомунізувати ці назви. І ми збираємося застосувати норми цього закону, і по відношенню до населених пунктів у Криму. Це перший аспект.

Другий аспект – це, власне, кримськотатарський народ як корінний народ України. Про що тут йдеться? Йдеться про ту постанову, про яку вже згадувала шановна пані Беліцер, яка була ухвалена 20 березня, де Верховна Рада заявила про те, що вона визнає кримськотатарський народ корінним народом України. І доручає уряду врегулювати це питання і подати на розгляд Верховної Ради України Закон України "Про статус кримськотатарського народу".

На жаль, станом на кінець 2014 року цього не було зроблено, власне, тоді ми створились як Відділ забезпечення діяльності Уповноваженого Президента України у справах кримськотатарського народу. Була створена робоча комісія з підготовки законопроекту про статус кримськотатарського народу. І я дякую, до речі, присутній тут пані Валерії Лутковській за те, що її представники взяли активну участь у роботі цієї робочої комісії. Були підготовлені два законопроекти: один, власне, про статус кримськотатарського народу, а інший той, що ми проробили у процесі – це про нечисленні корінні народи України. Йдеться про караїмів і кримчаків.

Ці законопроекти ми надіслали до офісу верховного комісара ОБСЄ з прав національних меншин і до управління комісару з прав людини ООН для експертизи, яку ми днями, буквально, отримали. Вона в цілому є схвальна, але є певні рекомендації, які ми врахуємо, включимо в ці тексти законопроектів. Я сподіваюсь, що вже найближчим часом вони будуть внесені на розгляд Верховної Ради України і вона це підтримає.

Тут, звичайно ж, це треба синхронізувати ці процеси із тим, що було вже сказано про роботу Конституційної комісії, про те, що деякі аспекти треба врегулювати на конституційному рівні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Арсене Куатовичу.

Наступний доповідач – Чередніченко Алла Михайлівна – директор Департаменту з питань громадянства, реєстрації та роботи з громадянами з тимчасово окупованої території України Державної міграційної служби України. Будь ласка, пані Алла Михайлівна, вам слово.

ЧЕРЕДНІЧЕНКО А.М. Як уже правильно підкреслила Валерія Володимирівна, Російською Федерацією було грубо порушено право громадян України на вибір громадянства і примусово автоматично змушено всіх набути громадянства Російської Федерації. І лише тим громадянам України, які захотіли залишитися виключно громадянами України, потрібно було звертатися з відповідною заявою про те, що вони хочуть бути громадянами України, подавати безліч необхідних документів, і проживаючи на власній території, отримувати посвідку на проживання з необхідністю повторно звертатися і продовжувати.

У зв'язку з цим у Законі України "Про окуповану територію" було прийнято статтю 6, яка гарантувала право громадян України, проживаючих на тимчасово окупованій території на отримання документів, які посвідчують громадянство України.

На виконання цієї статті нами, урядом, було прийнято відповідну Постанову 289, яка дозволила громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території звертатися за отриманням документу на підставі доручення або законним представникам. І саме якраз в цьому питанні у нас прослідковуються не прогалини в законодавстві, тому що як вже сказала, правильно, Валерія Володимирівна, незаконні органи, які зараз працюють на тимчасово окупованій території не мають права, вірніше вони видають документи, які довіреності і так далі, але ми не маємо права їх брати до роботи. І тому, ми вже прийняли рішення до законодавчого врегулювання, міграційною службою було прийнято рішення, брати документи, які підтверджують родинні стосунки. Якщо це стосується дітей, то батьки, звичайно, можуть отримати паспорт чи проїзний документ дитини, якщо це стосується дорослого, який втратив на території Автономної Республіки Крим паспорт, або якому треба зробити заміну, вклеїти фотокарточку нову, то тут можуть звернутися близькі родичі, наприклад, дружина. Але я ще раз повторюю, що це питання потребує законодавчого відпрацювання, можливо в рамках якоїсь групи, тому що на сьогодні ми не бачимо іншого шляху як подавати документи, що хоча б підтверджують родинні стосунки.

Також для мешканців Автономної Республіки Крим було скорочено терміни оформлення документів. Якщо, наприклад, хтось звертається за вклеєнням фотографії, фотокарточки, то це повинно відбуватися в день звернення. Якщо, наприклад, за обміном паспорта, то це не більше 10 днів.

Проблематика тут є ще одна. Російською Федерацією зразу ж після вводу військ було захоплено всі підрозділи міграційної служби, які знаходяться в місті Севастополі та в Автономній Республіці Крим і всі картотеки, все обладнання, всі обліки залишилися на окупованій території. Тому особи, громадяни України, які наприклад, звертались за оформленням закордонного паспорту, вони є в нашій базі і ми спокійно можемо громадянам України видати новий громадянський паспорт, не для виїзду, а громадянський паспорт. А, якщо особа, яка втратила паспорт, не документувалася взагалі закордонним паспортом, то тут виникає проблема ідентифікації громадян, оскільки доступу до картотек ми не маємо. І це ще одна проблема. Тоді необхідно проводити процедуру встановлення особи. Встановлення особи це повинні приїжджати до міграційної служби родичі, близькі, які можуть підтвердити, що Іванов, це якраз Іванов. Для зручності нами було відкрито в селищі міського типу Новотроїцьке. Це найбільша точка до Автономної Республіки Крим спеціальний підрозділ розширеною Новотроїцький районний сектор, куди мешканці Автономної Республіки Крим, які не переїхали на материкову частину, можуть звертатися для поновлення документів.

Станом на 14 травня міграційною службою було надано більше 50 тисяч послуг мешканцям Автономної Республіки Крим. Десять тисяч мешканців виїхали назавжди з Автономної... Ну, з часу періоду окупації 10 тисяч мешканців виїхали, ну, я б не сказали назавжди, але змінили місце реєстрації, і зареєструвалися в інших регіонах України. Дві з половиною мешканців Автономної Республіки Крим зареєструвалися тимчасово. Ну, тобто вони офіційно зареєстровані в Автономній Республіці Крим, але з різних причин потребують реєстрації місця перебування на материковій частині.

Ми оформили більше трьох тисяч паспорта громадянина України. І більше 20 тисяч оформили паспортів для виїзду за кордон. Нами було надіслано листа до Міністерства закордонних справ і, значить, з приводу того, щоб не бралися документи, які видані на території, проїзні документи, які видані на території Автономної Республіки Крим для відкриття віх. Тобто ті паспорти, які видає Російська Федерація на незаконно окуповані території, вони не можуть подаватися до посольств.

Окрім цього, відповідно до Закону про окуповані території було підписано міністром наказ 997. Громадяни України, які проживають на незаконно окупованій території, можуть звертатися до міграційної служби, якщо вони знаходяться у справах. Ну, як правило, це справах бізнесу, і отримати довідки про місце перебування. Як правило такі довідки вимагають банки і інші організації. Все. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

У пані Лутковської виникли питання по ходу вашої доповіді.

ЛУТКОВСЬКА В.В. Дякую. Алла Михайлівна, ...*(Не чути)*... Але кількість цифр це звичайно кожен раз вражає в кожній доповіді, статистику ми всі дуже любимо. Але в мене інше питання. Як конкретній людині визначити свої конкретні громадянські права і обов'язки які у нас пов'язані із громадянства, підтвердженням чого є паспорт, у випадку, якщо він раптом здійснив ту чи іншу дію на окупованій території? Зокрема, що я маю на увазі. Нещодавно звернулась особа, чоловік, який мав необережність розлучитись, ми прекрасно розуміємо, що окупація пройшла в тому числі і по сім'ях, дружина залишилась на території, окупованої території Криму, він знаходиться зараз на материковій частині України, але розірвання шлюбу відбулось і відмітку в паспорті поставили на окупованій території в Криму. Тут, щоб він не робив йому розповідають: "Не знаємо, ми визнаємо тебе одруженим і ти не можеш більше створювати сім'ю", а там вона вже, власне, заміж вийшла, якимось чином своє життя організувала. Я звичайно можу сказати, що ми зараз можемо порушити кримінальну справу стосовно цієї жінки в зв'язку із тим, що у неї за нашим законодавством два чоловіка і це шахрайство, але я не думаю, що це класна порада. В мене питання як вийти з цієї ситуації, розумієте. Тут не можна зовсім ігнорувати те, що відбувається, це людські стосунки, це людські життя.

ЧЕРЕДНІЧЕНКО А.М. Хотілося б, от зараз немає в нас заступника міністра юстиції, щоб ми розібралися з тими свідоцтвами про народження, яке видаються Російською Федерацією на території Автономної Республіки Крим. Тому що ви знаєте, що свідоцтво є підставою для видачі паспорта. Потім проїзний документ дитини, який видається також на підставі нотаріально завіреного доручення, тобто двом батькам, ну, це економічно неможливо виїхати і так далі, чого їхати.

І те саме по шлюбах. Ми то обмінємо, але чи внесуть в Укрдержреєстрі, підрозділи Мін'юсту цю інформацію. Тому що по інформації Укрдержреєстра він залишиться одруженим бо там не вноситься інформація.

ЛУТКОВСЬКА В.В. Алла Михайлівна, я правильно розумію, що для того, щоб зійшлись спільно в одному кабінеті представники Державної міграційної служби і представники Міністерства юстиції, необхідно чергове проведення круглого столу або в черговий раз звернення до уповноваженого і я буду ініціювати знову у себе в кабінеті вашу зустріч з Міністерством юстиції?

ЧЕРЕДНІЧЕНКО А.М. Ну якщо ви візьмете під своє крило, ми вам дуже вдячні. Тому що там ще є питання по видачі свідоцтва про народження уже після окупації і коли Укрдержреєстр пише, що у них 0 працівників, а свідоцтво про народження видавалися нелегальним мігрантам ще до 1 вересня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, навіть по цій дискусії ви чуєте на скільки вчасним є проведення нашого заходу, наших комітетських слухань.

Ми обов'язково відобразимо питання, які стосуються Міністерства юстиції, в наших рекомендаціях і ми, можливо, запросимо на засідання комітету представника Мін'юсту для того, щоб вони дали відповідні нам пояснення стосовно цих питань.

Наступна виступаюча ставлю на голосування нас Рассамахіна Ганна Валеріївна. Чи є присутня Анна Валеріївна?

Будь ласка, вам слово. Пам'ятайте про регламент. Дякую.

РАССАМАХІНА Г.В. Прежде всего приношу извинения, не правильно указана тема выступления по техническим причинам. Я хотела бы коснуться некоторых острых проблем, которые почти полностью перекликаются с выступлением Валерии Владимировны и Аллы Михайловны, которые были только что.

Хотела бы обратить внимание на некоторые положения нормативных актов украинского законодательства, которые, на мой взгляд, во-первых, являются интересными, во-вторых, на них мало обращают внимание и, в-третьих, на мой взгляд, являются незаконными, подлежат отмене.

Первое. Это пункт 12.5 Закона, 12.7, прошу прошения, Закона Украины "О свободной экономической зоне", який вказує, що Закон України "Про державні гарантії відновлення заощаджень", "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб", "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" та інші нормативні акти, які встановлюють пільги, субсидії і так далі, поширюються на громадян України, які не мають одночасно громадянства держави-окупанта.

То есть имеется в виду, что переселенцы из Крыма, которые выезжают на материковую Украину и которые перед этим были вынуждены по какой-то причине принять гражданство Российской Федерации, они не имеют права на социальное обеспечение здесь в Украине и на возврат вклада в случае, если банк, в котором был этот вклад, обанкротится. Что здесь важно в этом пункте?

Первое. Право собственности, право на пенсионное и социальное обеспечение гарантируется Конституцией. Однако этот пункт ставит зависимость в реализации этих прав от получения паспорта гражданина Российской Федерации в Крыму, что, на мой взгляд, является недопустимо по понятным всем причинам.

Далее, статья 9 Закона "Об оккупированных территориях", которую сегодня уже вспоминали, згідно якої будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованих територіях є незаконними. Та будь-які акти, рішення документи, видані цими органами, є недійсними і не створюють правових наслідків.

Но что мы видим? Прочитанный мною пункт Закона "О свободной экономической зоне Крым" ставит реализацию конституционных прав граждан Украины в зависимость от вот этих самых решений, действий, документов оккупационных органов власти. Это положение Закона "О СЭЗ" действует с октября месяца 2014 года с момента принятия закона. И как мы видим, это не привело ни к международному признанию Крыма в составе Российской Федерации, ни к каким-то другим негативным последствиям.

Из этого я хочу сделать следующий вывод. Что касается актов ЗАГС, которые выдаются оккупационными властями в Крыму. То есть то, о чем говорила Валерия Владимировна. В частности, дети, которые сейчас рождаются в Крыму, получая свидетельство о рождении Российской Федерации, юридический факт их рождения признается Российской Федерацией и еще 12 странами, признавшими Крым: Зимбабве, Судан,.. мы все помним этот перечень. Для всего остального мира юридически эти дети не существуют, как это не парадоксально.

И статья 9 Закона "Об оккупированных территориях" не позволяет признать это свидетельство о рождении. На мой взгляд, поскольку, как я уже сказала, уже фактически нормативно признаются определенные действия и решения оккупационных органов власти, не случится ничего страшного, если будет установлен какой-либо порядок признания этих актов гражданского состояния в Украине. Возможно, через упрощенную процедуру в суде, возможно, путем подачи заявления в органы ЗАГС с приложением нотариального перевода этих свидетельств о рождении, свидетельств о смерти или свидетельство о браке выданных в Российской Федерации. То есть, основной посыл моего выступления, мы уже от части признали оккупацию, и дальнейшее признание актов органов ЗАГС уже ничего плохого не сделает, однако это позволит реализовать права огромному количеству граждан Украины, которые сейчас находятся в Крыму и не могут их фактически реализовать. Это и случай приведенной Валерии Владимировны, брак, это и невозможность получить утраченный паспорт, допустим случай с которым мы сталкиваемся в наших приемных, инвалиды-колясочники, сироты, матери одиночки и так далее, так далее. Огромный комплекс проблем, который опять таки, этих проблем практически не слышно, как говорили сегодня Крым – это сегодня остров молчания.

Все эти проблемы просто не доносятся на поверхность, они есть, и вот на мой взгляд я предлагаю вполне реальный способ решения хотя бы части этих проблем. У меня все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо, Анна Валерьевна, за краткое и в тоже время содержательный доклад.

Еще у нас записалось два человека на выступление в этой теме и регламент у нас 5 минут, желательно 3.

Первый это від служби правового аналізу представництва Президента України Кожем'яка Максим Юрійович, представник служби правового аналізу Постійного Представника Президента України в Автономній Республіці Крим. Будь ласка.

КОЖЕМ'ЯКА М.Ю. Я, дотримуючись регламенту, шановний головуючий і шановні члени комітету та учасники слухань. Хотілося б підтвердити слова, які казали керівники центральних органів виконавчої влади...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вас не чутно.

КОЖЕМ'ЯКА М.Ю. ... на початку даного заходу щодо механізмів реагування на ті злочинні дії, які вчиняються на окупованій території. В першу чергу ми хотіли б умовно поділити на два напрямки, дану доповідь коротку стосовно захисту інтересів держави і окремо, стосовно захисту інтересів громадян.

Навести хотілося б приклади, стосовно того, що на сьогоднішній день є значними порушеннями це така собі націоналізація державних підприємств в значній кількості, всіх державних підприємств, які знаходяться на тимчасово окупованій території, які мають важливе стратегічне і економічне значення для України. З цього прикладу нами, якщо коротко хотілося б навести приклад, який заслуговував уваги, незаконного привласнення державного майна, наслідком яких могли бути дії керівників органів державної влади України за декілька місяців до 27 березня 2014 року. Розглянувши заяви колишніх працівників державного підприємства нами підготовлено матеріали для направлення до Генеральної прокуратури України з приводу надання відповідної кваліфікації діям колишніх посадовців у відповідності до норм Кримінально-процесуального кодексу України.

Окремо хотілося б зазначити стосовно порушення прав і свобод громадян. Ратифікована Російською Федерацією Конвенція про захист прав і основоположних свобод передбачає, що кожен має право на справедливий і публічний суд. В той же час, як приклад, прийнятий закон незаконною владою

регіональний закон про особливості примусового викупу стратегічних об'єктів у Криму, текст якого широкому загалу недоступний, передбачає процедуру примусового вилучення майна, у тому числі з приватної власності. Формулювання документу таке, що під його дії можуть потрапити будь-який об'єкт за його нормами при виникненні обставин загрози життю, здоров'ю населення, економічної безпеки держави, нормального функціонування об'єктів життєдіяльності, техногенної та екологічної катастроф. Тому в таких випадках виникає можливість примусового відчуження власнику майна. Процедура оскарження даної дії в судовій інстанції не передбачається, що порушує вищезазначену конвенцію.

В той же час з таких випадків зверталися до представництва жителі міст Судак та Ялта стосовно виселення їх з їхніх домівок у зв'язку з тим, що вони не мають бажання визнавати підданство та отримувати паспорти громадян України. Ой, я перепрошую, громадян Російської Федерації.

Також є доволі зухвалою з боку окупаційної влади приклади того, коли в рішеннях судових інстанцій проставляється "рішенням Російської Федерації", але закріплюється печаткою України, а також виконання рішень таким би мовити... чи є правонаступництво з даного приводу. Да, як окупаційна влада це трактує. Вона приймає рішення, виконує рішення судових інстанцій прийнятих до 27 березня 2014 року. Якщо це має якийсь зміст і сенс. А якщо не має, то вона вважає, що, це задокументовано, зовсім двірізних відповідей. Вона вважає, що ці рішення суду не мають виконуватися, адже це була зовсім інша країна.

Я б хотів сказати і стосовно тих пропозицій, що ми маємо висловити. В першу чергу це консолідація зусиль всіх органів центральної виконавчої влади щодо порушень прав громадян на тимчасово окупованій території. І та інформація, яка накопичена представництвом Президента може бути використана для захисту законних інтересів громадян і захисту інтересів держави на міжнародній арені. І тому у нас є ініціатива, що ми можемо вийти з ініціативою щодо укладання суспільного плану заходів, між, наприклад, Міністерство юстиції щодо передачі деяких відомостей, а також накопичення відомостей стосовно численних порушень прав і свобод громадян України.

І окремо хотілося б зазначити, у нас є така інформація, що можливо було б запровадити моніторинг в контексті, тої діяльності, яка зазначалася, що Генеральною прокуратурою порушені кримінальні справи стосовно колишніх працівників. Запровадити певний моніторинг стосовно порушень посадовими особами, державними службовцями і військовослужбовцями законодавства України внаслідок передачі незаконним органам персональних відомостей, баз даних, реєстрів, кадастрів, архівних документів, картографічних матеріалів в тому числі стосовно приватної власності, які мали обмежений доступ або були грифовані.

Якщо коротко, то у мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Наступний у нас записався Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент. Будь ласка.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. Знаєте, я коли йшов на цю зустріч думав, що я вирішу головне питання, заради якого я залишився сьогодні в Києві. Але у заступника міністра культури немає часу ні на листи відповідати, ні слухати. І тому я не знаю до кого звертатися і хто буде вирішувати це питання. Про вас я окремо буду говорити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Але в регламенті.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. В регламенті.

Головне питання. Сьогодні... Міністр культури як сказав? Дуже прикро, що релігійні громади (заступник міністра сказав), дуже прикро, що релігійні громади почали перереєстрацію. А я задаю питання: що мені правлячому архієрею Української Православної Церкви Київського Патріархату, єдиної церкви, яка залишилась на території Криму і яка сьогодні єдина установа, яка захищає права українців, про яких, на превеликий жаль, держава Україна взагалі не згадує в своїх звітах, для неї такої нації українці Криму не існує. Що мені правлячому архієрею робити для того, щоб сьогодні зберегти управління кримської єпархії разом з церквами? Росія іде на поступки. Вона готова зареєструвати управління кримської єпархії в Криму і перереєструвати парафії. Але як тільки я це зроблю, мене зразу в Україні розіпнуть і скажуть, що я зрадник, зрадив національну ідею. Я писав президентку, писав РНБО, писав в офіс Уповноваженого по правам людини. Відповідь – всі листи надійшли в Міністерство культури. Позиція Міністерства культури – ми ніколи в житті вам не надамо дозвіл на перереєстрацію. Так що, держава Україна сама знищує українську громаду в Криму. Всі ті закони, які ви приймаєте, я би хотів би, щоб ви по ним жили. Щоб з'їздили в Новотроїцьк, щоби пройшли цей кордон, коли машина по 12 годин мусить стояти.

Ви говорите про безпеку? Цю безпеку я бачу 10 травня, коли на українському кордоні зібралися понад 500 чоловік протягом півтори години, і за 15 хвилин обслуговують 50 чоловік не дивлячись ні в речі, ні в обличчя. Це що безпека? Ви з дітьми взимку ходили по цьому перешийку 5 кілометрів? Жодної заяви. Все, що робиться, робиться в Україні, робиться для того, щоби настроїти

людей, які залишилися в Криму проти цієї держави, щоб потім не ставити питання про повернення Криму.

І тому у мене одне питання. Що мені зробити, щоб зберегти управління кримської єпархії і Церкви Київського Патріархату в Криму? Це стосується не тільки мене, але всіх керівників релігійних громад, які залишилися в Криму. Не може держава прийняти рішення, прийміть постанову. Керівникам релігійних громад дозволяється самостійно приймати рішення на території, яка сьогодні не контролюється державою Україною.

Що стосується офісу. Рік минув. Жодної заяви про порушення прав українців в Криму, жодної заяви про стан української церкви. І сьогодні я хотів почути, що скаже представник. Ви послалися на Андрія Степановича. Андрій Степанович говорить і завдяки йому ця проблема не сходить з уст. Завдяки представництву Президента, яка розташована в Херсонській області, ця проблема вирішується, вирішується проблема з паспортами, вирішується проблема з оформленням документів.

І останній лист, який я до вас написав, це я рахую своєю власною образою, коли не ви підписали, а директор Департаменту з прав дитини і гендерної політики. Яке відношення директор Департаменту гендерної політики має до вирішення питань, що мені робити, щоб зберегти Церкву Київського Патріархата? Ви пишете в кінці: "Ви нас інформуйте". Для чого? Для того, щоб себе там підставляти, знаючи, що мене держава не захистить. Дуже прикро.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ну, давайте з початку пані Лутковській можливість дамо виступити.

ЛУТКОВСЬКА В.В. Пан Отче, я хотіла б звернути вашу увагу на те, що рік тому, приблизно, я була змушена закрити офіс, регіональне представництво уповноваженого в Криму в зв'язку із загрозою для життя співробітників, в зв'язку із загрозою для документів і для персональної інформації яка в них містилась. З тих пір, на жаль, здійснювати ефективно функцію уповноваженого на території Криму я не можу.

Крім того, що стосується захисту прав українців на території Криму. То це звучало в усіх міжнародних заходах які проводились як в Києві так і на багатьох міжнародних форумах, якщо потрібно, я можу вам дати інформацію про це, вона є на сайті уповноваженого, але я можу окремо виписати по яких конкретних міжнародних інституціях ми проїхали для того, щоб привернути до цього увагу. Я сьогодні не говорила для того, щоб скоротити час. Говорити про це можу так само як і Андрій Степанович і контролюю ці процеси і так далі.

Що стосується директора департаменту. Я перепрошую, ви мабуть, не дочитали, вона є представником уповноваженого, по суті є віце-уповноваженим з конкретних питань, з питань в тому числі і недискримінації, оскільки питання стосувалося дискримінації, Оксана Філіпішина, яка підписала вам лист.

Що стосується того, на скільки ми можемо захистити ваші права на території Криму зараз, я можу відверто сказати, я цього зробити не можу, я єдине що можу зробити, я можу звернутися до уповноваженого Російської Федерації Елли Панфілової з вказівкою на те, що на території Криму порушуються права українців у зв'язку із не реєстрацією, у зв'язку із проблемною реєстрацією Української Православної Церкви Київського Патріархату і що я прошу допомогти, з такою заявою я можу звернутися до Елли Панфілової в разі, якщо це допоможе вирішити ці питання, але з досвіду можу сказати, що навряд чи буде позитивне вирішення такого питання, на жаль всі мої прохання, як і стосувалися Криму, завершувалися, або мовчанням, або ну, на жаль, діями, які не призводили до позитивного результату. От, власне, і все.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. Російська влада сьогодні іде на те, щоб переєструвати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ми зрозуміли вас, не треба повторюватись.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. Але позиція України...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановний архієпископ, я хотів сказати вам, що, як ви бачите, Верховна Рада, ми ж, ну, це наша особиста така ініціатива провести ці комітетські слухання, як перший крок до парламентських слухань. Ми чудово розуміємо, що є дуже багато невирішених питань, і саме тому, що вони є, ми, як така форма парламентського контролю, ініціювали ці слухання. Ми не знаходимося осторонь цього процесу, тобто в новій Раді 5 місяців, ми вже в березні чи в лютому навіть вставили в план роботи, ми не могли раніше суто з технічних причин провести, і тому, як ви бачите, ми це робимо і будемо і далі це робити. Дуже жаль, що ви...

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну дайте я закінчу. Давайте.

АРХІЄПИСКОП КЛИМЕНТ. ... термін перереєстрації у мене спливає 31 грудня 2015 року.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я почув вас, зрозуміло.

Дуже мені шкода, що все ж таки коли я перший раз вам надав слово, ви вирішили зачекати і за цей час пішов заступник міністра культури, ну в нього є поважна причина, бо о 16-й годині розпочалися, ви знаєте, заходи в Національній опері стосовно Дня боротьби за права кримськотатарського народу і річниці депортації кримськотатарського народу. Тому тут є поважна причина, чому він пішов.

Я можу вам сказати, що ми обов'язково зв'яжемося з паном заступником міністра, а якщо треба буде, і з міністром для того, щоб почути їхню відповідь на ваше питання, яке ви ставите і що вам робити. Почути їхню відповідь. І це є важливим.

Я хотів би попросити вас, щоб ви залишити письмове звернення на наше ім'я як комітету. Можна на моє як на секретаря для того, щоб ми могли цим питанням займатися. І те, що ви кажете, відчувається по тому, як ви говорите про те, що вам це болить і про те, як люди переходять і все... Тому сьогодні це питання і піднімаємо, як ви бачите. Буду дуже сподіватися, що якщо, я розумію, що не всі питання, а хоча б деякі питання по результатах цих комітетських слухань будуть вирішені. Будемо на це дуже сподіватися. І в цьому, я також сподіваюсь, допоможе початок роботи державної служби з питань тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим, яка нарешті запускається в нашій державі.

Переходимо до наступного блоку питань...

СУЛЕЙМАНОВ А.М. Пан головуючий, я теж заяву на виступ по другому питанню. Чому ж то я не чую своє прізвище?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, але по "Шляхах реінтеграції..." у вас. Ми йдемо якраз, наступне...

СУЛЕЙМАНОВ А.М. Це у по "Шляхах реінтеграції...". У мене по другому питанню.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, давайте. Я думав, що ви по "Шляхах реінтеграції...". Будь ласка, вам слово, давайте.

СУЛЕЙМАНОВ А.М. Шановні присутні в цьому залі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Представтесь, будь ласка.

СУЛЕЙМАНОВ А.М. Сулейманов Абмеджит Мамбетович, член Меджлиса кримскотатарского народа, один из координаторов Комитета по защите прав кримскотатарского народа.

Уже больше года крымчане живут в этом кромешном аду – похищения, убийства, аресты, обыски. Однако, кроме того, что мы здесь много разговариваем, к сожалению, никаких конкретных действий не происходит. Россия практически обгоняет нас. Она обезглавливает кримскотатарское национальное движение, давит Меджлис кримскотатарского народа, отделяет его лидеров от народа, от кримскотатарского народа и от тех граждан, которые защищают права украинцев на территории Автономной Республики Крым. Да и все общественные организации, как крымских татар и так проукраински направленные обгоняя нас, а мы же только реагируем на сегодняшний день, на те проблемы, которые возникают в Крыму. Я думаю, что уже пора прекратить эту практику и надо начинать действовать по определенной тактике, претворяя в жизнь то, что должно делать украинского государство.

Вроде бы находясь на оккупированной территории Украина не может защитить права крымских татар и тех граждан, которые живут в Крыму, но однако, если мы внимательно посмотрим это можно сделать. В первую очередь здесь, конечно, основная работа по крупным, конкретным вопросам – это Верховная Рада Украины. По вопросам касающихся прав конкретных организаций и людей – это прокуратура АРК Крым, которая здесь в Киеве отсиживается здесь в Киеве более 30 человек. К сожалению, в этой прокуратуре я должен сказать всего два или три крымчанина, а я считаю минимум 50 процентов этой прокуратуры должно быть работники из Крыма, которым близка эта проблема. Что это за начальник прокуратуры, я слышал его выступление, харьковчанин? Да он не знает, что такое АТР, он не знает, что такое газета "Авдет" с какой болью он может воспринять то, что происходит в Крыму? Как он может поднимать дела? Поэтому, в первую очередь, там должны работать те,

которые из Крыма, те, для которых близка боль граждан Украины находящихся в Крыму.

Спросите, пожалуйста, они знают, что буквально на днях пришли к человеку, который оказывается был еще осужден на 3 мая у него было 10 тысяч штрафа. Человек лежал, у него был инсульт и российское, в кавычках, законодательство, правовое привело к тому, что этого человека оштрафовали и с него сегодня вымогают деньги.

Знают ли они о том положении, которое есть у тех граждан там, нет, конечно, потому что у них в штате, я говорю, два или максимум три человека-крымчанина. А я считаю, что на сегодняшний день на каждое правонарушение, которое есть на территории Автономной Республики Крым, если мы считаем его своей территорией и считаем этих граждан своими гражданами, должна быть реакция.

Посмотрите, уже более года идет вопрос о статусе Автономной Республики Крым, об административировании на территории Херсонской области. Проект указа Комитетом по защите прав крымскотатарского народа вместе с украинскими организациями был подан в Администрацию Президента. Но, однако, до сих пор мы не получили на него ответа. А это, я считаю, одним из основополагающих вопросов, которые мы должны решить. Мы сегодня говорим о том, что некому сегодня решать вопрос паспортов. Действительно, люди оттуда, потеряв паспорта, не могут выехать сюда, чтобы получить паспорт. Россия же делает что? Она принудительно заставляет получать паспорта с 14 лет школьников, начиная со всех школ, массово туда привели людей, и они выдают паспорта и говорят: "Если ты не получишь паспорт в 14 лет, ты не будешь дальше учиться. Ты не получишь аттестат о среднем образовании. Ты не сдашь экзамен". Но однако реакции с нашей стороны нету.

К тому же люди, которые брали кредиты, к нам обращаются люди, которые брали кредиты в Крыму, но они боятся выехать сюда, чтобы получить паспорт, потому что по украинскому законодательству человек, который сейчас в таком тяжелом положении, если выедет за пределы Крыма, то назад не сможет вернуться, потому что на границе скажут: у него есть долг, пусть оплатит долг, потом будет возвращаться. И оказывается... буквально на днях у меня сестра тоже получала кредит, мне пришла СМСка. Один номер российский, один номер украинский. Оказывается, она может по этому российскому номеру созвониться и в Крыму заплатить кредит. И когда я поинтересовался по какому такому это случаю. Мне сказали: вы чего, о сих пор не знаете, что все украинские банки являются дочерними предприятиями российских банков. Вы меня извините. О каких санкциях мы просим людей международных сообществ? Что мы делаем сами? Тот поток автомобилей, который стоит на границе в 10 километров, да в Крыму нету столько магазинов, сколько туда идет рефрижераторов с фурами. И на днях я слышу о передаче вместе с господином Сенченко, что подан закон в Верховную Раду Украины, чтобы нормализовать работу бизнесменов находящихся в Крыму. Да о чем вы говорите? Вам мало того, что мы кормим

врага, который там, который давит нас. Способствуем контрабанде, взяточничеству. Потому что безтаможенной пошлины проходят границу Крыма, перебивая документы, отправляют груз в Москву. Так мы еще хотим это и урегулировать, придать ему законный статус. Но об этом можно говорить много.

Я считаю, очень хорошо, что переименовали аэропорт "Симферополь". Но сегодня нужно переименовать всю топонимику, а не аэропорт только "Симферополь". Потому что завтра, послезавтра, когда международное сообщество, которое признает Крым территорией Украины, будет говорить вместо Феодосии, вместо Евпатории, а вместо Симферополя. А Россия, выходя, будет говорить Феодосия, Евпатория. Международное сообщество будет говорить: а мы не знаем такого, в Украине нет таких городов.

На протяжении многих лет людям, проживающим в Крыму, в первую очередь крымским татарам, но в том числе за последнее время за исключением высокопоставленных лиц, простым гражданам и русским и украинцам не выделялись земельные участки. А выделенные земельные участки не оформлялись. На сегодняшний день, если вы возьмете Судак, местечко, там, наверное, порядка сто таких домов. Так же само и побережье Ялты и всего остального. Я считаю, что Верховная Рада должна также принять закон, что те места, на которых

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я прошу прощение... Завершайте, пожалуйста.

СУЛЕЙМАНОВ А.М. Я буквально еще минуту. Те места, где есть самострой, должны принять решение о том, что это будут законными местами поселения, чтобы каждый человек потом имел право за каждую разрушенную избушку подавать на прямую в Международный суд на Российскую Федерацию. Это будет десятки тысяч, это будет десятки тысяч заявлений. Так же само можно сегодня говорить и о многих вопросах. Но, увы, извините, из-за того, что мало времени, я конечно остановлюсь на том, что есть. Но, я считаю, что в ближайшее время мы подадим все эти заявления и на имя Председателя Верховной Рады Украины, и на имя самого Президента. И если мы не будем эти решения принимать и действовать поэтапно, то и мы дальше будем болтаться в хвосте у России, а тот народ, который там ждет наших решений как свет луча, как духовную поддержку и подъем будут дальше потихоньку нагибаться еще ниже.

Спасибо за внимание.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо.

Некоторые из тех вопросов, что вы сейчас перечислили, у нас в проекте рекомендаций освещены. Вы также можете дать нам письменное заявление на комитет и с теми вопросами, которые вас волнуют, чтобы, может быть, мы еще могли дополнить наш проект рекомендаций.

Да, пожалуйста, вы хотели какую-то реплику?

МІТЛА О.М. Будь ласка, буквально хвилину.

ГОЛОВУЮЧИЙ. буквально хвилину. І представтесь, будь ласка.

МІТЛА О.М. Да. Представник Генеральної прокуратури, начальник відділу кримського управління Мітла Олександр Миколайович.

Я хотів трошки відреагувати на такий емоційний виступ колеги, представника меджлісу. Я корінний кримчанин, корінний кримчанин, в отделе у меня 4 человека, из них 2 крымчанина, 1 крымский татарин, это управление Генеральной прокуратуры. Прокурора АРК Крым, к сожалению, я не назначал и таких полномочий у меня нет. Но в силу наших полномочий наданных нам законом, как уже говорил депутат Логвинский, практически он у меня, скажем так, слова с языка снял, то есть, по выступлению он, по-моему, дал понять, он с нами в тесном контакте находится, что же все-таки делает прокуратура как АРК, так и управление Генеральной прокуратуры по Крыму. То есть, на данный час, если кратко, 172 криминальных производства, кримінальний провадження, краще українською мовою зареєстровано, по всем ведутся ежеминутные, ежесекундные расследования, все, что мы можем делать, все, что в наших сила, все, что позволяет ситуация в Крыму, территориальная ситуация, все, что позволяет закон, рамки закона мы делаем. То есть предателей мы объявляем в розыск, выносим им пидозру, арестовываем, по возможности, имущество, корабли, которые нарушают санкции, арестованы, как вы знаете не только на бумаге, но и реально, мы их ловим, потом в Одессу заходим мы их арестовываем. Арестовали депутата, по самолетам ведется работа.

То есть, все что... и в том числе, к стати, в управлении тоже работают крымские татары, в нашем управлении, кроме моего отдела, еще в других работают крымские татары и крымчане. Поверьте, як кажуть українською, мені теж болить. Я тоже не могу сейчас приехать в Крым, увидеть родителей и так далее. Я понимаю і цією проблемою у нас опікуються майже всі, у нас є представители и Луганска и Донецкой области, которые не остались там работать, которые вернулись сюда и работают и помогают Украине и в том числе крымчанам. Вкратце, все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо.

Я хотел бы обратить ваше внимание, на то, что, во-первых прошу вас по окончанию встречи оставить свои координаты в секретарите, чтобы мы были с вами в более плотном контакт.

Во-вторых, хочу обратить ваше внимание, на беспрецедентный пока, то есть, случай и наверное, можно сказать один из первых, а за ним могут последовать и другие, когда наш гражданин Украины Костенко Александр был осужден на четыре года 2 месяца лишения свободы в Симферополе судом за события на Майдане. То есть, оно абсурдно со всех точек зрения решение, у этого решения есть конкретные имена, прокурор, судья, следователи. То есть, все эти люди и мы ждем от Генеральной прокуратуры и конкретно от вашего отдела, как можно скорейшего, назвать эти имена возбудить уголовные дела, искать имущество их. Чтобы каждый человек, который на территории Крыма будет причастен к подобному преследованию украинских активистов, патриотов, да и вообще просто граждан Украины понимал, что расплата будет очень быстрой. И у него будут проблемы, у него, у нее, не имеет значения.

Поэтому, я очень прошу вас здесь отреагировать и держать нас в курсе. Если вам нужна какая-то наша помощь с тем, чтобы какие-то документы доставить, какую-то информацию, вручить пидозру, и так далее, так далее. Пожалуйста, говорите, будем искать способы как вам помочь, потому что это очень важный вопрос, ключевой, я бы даже сказал.

МІТЛА О.М. По всем судьям, прокурорам представителям колишней Верховной Рады Крыма мы все эти случаи мониторим и вводим мониторим и вносим в реестр досудовых расследований, проводим, соответственно, судебное расследование. Но наши возможности, к сожалению...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, мы понимаем.

МІТЛА О.М. ... по работе в Крыму ограничены. Поэтому, кстати, вот хотел поблагодарить и общественные организации, и, пользуясь случаем, і правозахисні, то есть и они, фактически, там наши глаза, уши, что могут, тоже нам помогают. И хотелось бы все-таки больше чтобы была поддержка. Вот, к сожалению, ушел замминистра культуры, чтобы была поддержка с их стороны. То есть, не аматорством занимались люди, а все-таки была государственная какая-то поддержка тех людей, которые, действительно, помогают Крыму, Украине и правоохранительным органам восстанавливать справедливость.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, даст Бог, может, сегодняшние... мы уже несколько вопросов проговорили, которые этому помогут. Спасибо.

Переходим к последнему нашему блоку, ну, перед, собственно, подведением итогов – це "Шляхи реінтеграції тимчасово окупованої територій Автономної Республіки Крим та міста Севастополь в Україну".

В нас тут записалося... дві людини були у нас як доповідачі, і ще дозаписався Іскандер Барієв на короткий виступ. Будь ласка, ми на цьому підводимо ризику. Більш записи ми не приймаємо.

Я надаю слово Юрію Леонідовичу Смелянському, експерту благодійного фонду "Майдан закордонних справ".

СМЕЛЯНСЬКИЙ Ю.Л. Спасибо. Уважаемые участники слушаний! Вот в выступлениях моих земляков последних уже началась рефлексия. И в первую очередь, эта рефлексия, наверное, на то, что они вот сейчас наблюдают опустевшие кресла, в которых сидели представители исполнительной власти, у которых очень много дел в театре, бо там первые лица, надо на глаза попасться, и во-вторых, на ту риторику, которая звучала в их выступлениях.

Вот о чем сегодня говорили, ну, неоскорбительно, в выражении слова "чиновник" представители вертикали исполнительной власти? Они говорили о том, как сегодня плохо в Крыму. Крымчане это знают лучше. Они говорили о том, как плохо, что случилось то, что случилось год назад. Но об этом мы говорим уже очень долго. Они говорили о том, что когда-то в туманном будущем, возможно, что-то случится, причем, без определения знаков, в плюс или в минус... Ну, да, будем ждать, жизнь такая человеческая. Но они очень старательно обходили все "острые углы", которые происходят сегодня и здесь, на материковой части Украины и которые необходимо решать. Но именно о них они как раз говорить и не хотят, Ну, скорее всего, потому что ими совершенно не занимаются.

Ну, смотрите, 15 месяцев с момента начала оккупации так совпала дата сегодняшних слушаний, буквально, 14 месяцев с того момента как страна-агрессор приняла решение об аннексии территории Крыма и присоединила ее к Российской Федерации. Что имеем в сухом остатке? Декларативные заявления о том, что когда не будь, состоится де-оккупация и ни слова о том, что это территория вообще планируется к ре-интеграции обратно в Украину. По крайней мере, такие выводы можно сделать из тех решений законодательных, нормативных, которые принимаются и по тем действиям, которые осуществляются. Наверное, наиболее острый угол, от которого потом происходит все остальное Закон Украины "О свободной экономической зоне Крыма" 8 месяцев, он уже применяется на практике и ряд нормативных

документов, которые приняты в развитие норм этого закона. Что получили крымчане? Не до-граждане, не до-люди на своей земле, не резиденты. В итоге, часть конституционных прав, которые в нарушение со статьей 22 Конституции Украины у них отобраны. Кто-не будь, собирается, что-то решать в этом вопросе? Тишина, по крайней мере, от исполнительной власти, тишина.

Самоуправление в Крыму ликвидировано, нам рассказывают, что надо исполнять законы, надо исполнять Конституцию, и мы исполняем законы и Конституцию и стараемся это делать. Дальше, что делать? Из всех избирательных крымчан остались: выборы Президента, участие в референдуме, поэтому вопросу частичное участие в выборах в Верховную Раду Украины. Больше ничего.

Став нерезидентами, потеряли право на приобретение, на обеспечение надлежащих жилищных условий – статья 47 Конституции. Почему? А потому, что Нацбанк в реализацию Закона о свободной экономической зоне принял два своих постановления, в результате инвестиции крымчан – иностранные инвестиции, доступа к финансовым рынкам практически нет или они ограничены, тоже самое происходит и с правом на труд, на свободный выбор профессии, статья 42, 43 Конституции. В конце 2014 года крымчани, не зависимо от срока проживания на материке, 5 лет, 10 лет, 2 года или те, кто уехали, но успели устроиться на работу уже после оккупации, начали получать такие скромненькие, тихонечко на ушко с приглашением в кабинет предложения добровольно написать заявление и уволиться именно потому, что не резиденты. Перегибы? Да, перегибы, но эти перегибы, в результате вот тех некорректных терминологий и норм, которые прописаны в Законе "О свободной экономической зоны "Крым". Кстати, ушел господин Логвинский, сегодня уже месяц и 3 дня с той даты, когда он дал обещание на конференции вынести на рассмотрение парламента изменения к Закону "О свободной экономической зоны "Крым", ничего нет.

До настоящего времени в законодательство Украины не введены нормы, с помощью которых юридически можно было бы определить физических и юридических лиц, которые будут нести ответственность за поддержку оккупации в части суверенной территории Украины, а так же за поддержание оккупационного режима в Крыму. То есть нет признаков, по которым это будет определяться, за исключением некоторых норм статей Уголовного кодекса, которые сегодня в общем-то применяться.

А что в результате? Вот уже сегодня опять же приводили в пример Ганыша, которого арестовали и сегодня суд с ним разбирается, пока что определил меру пресечения нахождения за гратами. Но по сути, от у меня лично был разговор с его адвокатом, звонил, спрашивал: "Дайте характеристику на человека". Человек занимал должность заместителя головы Феодосии, человек был депутатом Верховной Рады Автономной Республики Крым, в том числе какие вопросы решал: земельные участки, бизнес и тому подобное, при чем тем людям, которые в том числе сегодня находятся во власти здесь у нас. Будут помогать, чтобы

молчал? Будут. И судебное заседание, которое уже по факту состоялось, какой там был итог. У прокурора спрашивают, ну, а собственно говоря в чем вы его обвиняете, а он ответить ничего не может. Я понимаю почему. А у него нет законодательной базы на что опереться, по каким признакам определить, а что же он нарушил, голосовал, не голосовал, ну, это непризнаю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Еще у нас осталось 15 минут и еще кроме вас два выступающих и подведение итогов, и мы не сможем больше...

СМЕЛЯНСКИЙ Ю.Л. ... Извиняюсь. Нет ни стратегии, ни тактики. И по сути кроме риторики о том, что ее надо разработать, мы сегодня опять это слышали, больше ничего не происходит. Что мы предлагаем.

Коротко. Внести, ну, в общем-то наше предложение учтены, они уже в резолюции. Я все таки думаю, что все то, что необходимо, выборы, в хоть какой-то мере восстановления системы управления хотя бы на уровне Автономной Республики Крым, изменения в Конституции, лишения Севастополя статуса особой административной территории, решение вопроса конституционного по крымскотатарскому народу, решение вопроса принятия закона по крымскотатарскому народу, туда же уже входит и топонимика, о которой мы говорили. Ну может...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Это все есть, не повторяйтесь, мы это только что все говорили.

СМЕЛЯНСКИЙ Ю.Л. *(Не чути)* Опять отключился.

Эти рекомендации просто помогут действительно показать в том числе и людям которые находятся на оккупированной территории, что власть действительно хочет эту территорию деоккупировать и собирается реинтегрировать. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я сейчас слово предоставляю следующему выступающему.

Очень короткая реакция на ваши слова. Вы все сказали правильно и то, что у нас год, мы почему-то не могли исполнить собственное решение о создании державной службы, то есть это о многом говорит. Но! Я хотел бы вам сказать, что вот знаете мы все наверное могли бы сделать чуточку больше. В частности я

напоминаю вам, что на встрече нашего міжфракційного об'єднання "Крим" с представителями общественности.

Я попросил представителя общественности дать свое видение изменений к Закону "О свободной экономической зоне". И могу вам тоже сообщить, что с тех пор так ничего и не получил, ни одной строчки. Поэтому...

СМЕЛЯНСЬКИЙ Ю.Л. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я понимаю, но ни одной строчки вот лично я ничего не получил. Если вы дадите нам свои предложения, вот лично мне, я готов. У нас есть депутаты в нашем міжфракційному объединении, нас более 10 человек. Я уверен, многие из коллег, мы обсудим и подпишутся. И мы готовы вносить изменения, проговорив их с вами, ваше виденье. Но дайте нам их, дайте свои предложения.

Я предоставляю слово Сенченко Андрею Виленовичу, голові Кримської республіканської організації політичної партії "Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина". Вы, я думаю, многие хорошо знают Андрея Виленовича. Он народный депутат Украины пятого-седьмого созывов. И в феврале-июне прошлого года был исполняющим обязанности заместителя главы Администрации Президента Украины.

Андрей Виленович, прошу вас уложиться в 5 минут.

СЕНЧЕНКО А.В. Постараюсь.

... своей землей Россия продемонстрировала системные последовательные усилия по освоению оккупированной территории. К сожалению, государство Украина этому не противопоставило системные последовательные усилия по защите украинского Крыма и по защите крымчан. По сути дела, у нас отсутствует государственная политика, направленная на возвращение Крыма. В чем она должна заключаться?

Это все изложено в Коалиционном соглашении. Здесь полтора десятка пунктов, за которые коалиция единогласно проголосовала. И ни по одному из этих пунктов по сути дела ничего не делается.

Когда мы говорим о государственной политике, то она должна заключаться, первое, я так пунктирно скажу, в противодействии оккупационным властям. Скажите, по-прежнему массированные поставки продовольствия в Крым, и в тому числе транзитом через Крым на Кубань, а эти транзитные поставки

позволяют финансировать банды Аксенова за счет откатов; по-прежнему сохранение железнодорожных грузовых поставок на заводы Фирташа и вывоз продукции оттуда через украинские порты, при том, что Фирташ свои предприятия, с одной стороны, зарегистрировано в Москве, а с другой стороны оно опереточную регистрацию произвел здесь и мы на это закрываем глаза. Так вот, еще раз, в чем тогда противодействие оккупантам?

Дальше. Наша задача в рамках, если бы она была этой государственной политики, защищать крымчан, в первую очередь гражданские права, жизнь, достоинство и так далее. И в этом смысле, слава Богу, сконцентрировалась прокуратура, сгруппировалась как-то, но я говорил в пятницу с министром внутренних дел он вроде бы пообещал создать управление внутренних дел по Крыму и Севастополю. Потому что есть еще целый ряд вопросов, который за пределами компетенции прокуратуры это большой объём работы, явно не масштаба райотдела милиции в городе Херсоне. Мы говорим, о том, что нам очень важно не позволить господину Путину провести его программу замещения населения Крыма, когда он выталкивает крымчан, крымских татар, крымских национальностей за пределы Крыма разными способами и завозит Рязань, Тамбов и так далее.

Но хочу сказать, а наши украинские банки, которые при поддержке Национального банка так сформулировали вопрос, что если ты имеешь крымскую прописку, то ты свой депозит не получишь. Это не попытка, извините, вытолкнуть крымчан с территории Крыма? То, что удалось в свое время провести временный порядок регистрации крымчан, задача была такая, чтобы люди оставались там зарегистрированы постоянно, а здесь имели право или возможность реализовать свои гражданские права. И даже против этого порядка системно боролись, и, к стати, продолжает бороться Кабинет Министров, который своими постановлениями пытается дезавуировать нормы закона по оккупированной территории.

Свободная экономическая зона Крыма. Вот я абсолютно уверен в своих словах, этот закон проводился за черные деньги, тех кто заинтересован в том, чтобы было открыто это контрабандное окно в Россию через Крым. Те, кто заинтересован в том, чтобы на оккупации Крыма делать доходы и сейчас речь идет не о том, чтобы по рекомендациям общественности внести правки, вычерните все то, что привнес этот закон о свободной экономической

зоне, Закон об оккупированной территории и напишите как законодатели с чистого листа особенности ведения хозяйственной деятельности на оккупированной территории. Возможностей для этой хозяйственной деятельности должно быть немного и они должны быть четко перечислены в законе. Все. Не надо модифицировать эту воровскую схему свободной экономической зоны, ее нужно отменить и написать с чистого листа лаконичные, понятные правила.

И еще, буквально, минуту хочу сказать о том, что мы вернем Крым, но мы как крымчане не хотим, чтобы вернулся Крым в том состоянии, в котором он был полтора года назад. Именно поэтому, я считаю, что сейчас нужно писать и проводить через парламент новую Конституцию Автономной Республики Крым, другой Автономной Республики. Я думаю, что именно сейчас нужно на законодательном уровне сепарировать сегодняшнее крымское общество. То есть, там, где нужно подкорректировать Уголовный кодекс, чтобы у прокуратуры были четкие основания предателям говорить, что они предатели и привлекать их к ответственности. А есть та категория коллаборационистов-соглашателей, которые, но, наверное, не перешли черту, которая называется преступлением, но, которые навсегда должны утратить право быть избранными в органы власти. И, я думаю, что должен быть крымский закон или Закон о крымской люстрации коллаборационистов.

И третье, и самое главное. Нужно, не знаю, если для этого 100 раз нужно будет об этом на самом высшем уровне говорить, значит, надо не полениться и сказать 100 раз, что те крымчане, кто был вынужден как средство выживания получить этот "аусвайс" – российский паспорт они ни в чем не виновны. И мы как государство Украина им об этом громко говорим. И после того как мы освободим свой Крым, вернем его фактически в состав Украины, они этот "аусвайс" просто выбросят, потому что однажды сказанные на высшем уровне неосторожные слова они до сих пор постоянно поднимаются в вопросах крымчан, а нам очень важно, чтобы мы демонстрировали, что они не брошенные и, чтобы люди понимали а каким будет завтрашний Крым и, что к ним не будут предъявлять глупых претензий. Спасибо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. в общем-то там подавляющее большинство то, что сейчас говорили, есть в проекте рекомендаций, который будет рассматривать комитет.

Я предоставляю слово на сегодняшний день последнему выступающему. Это Искандер Бариев. У вас есть 3 минуты.

БАРИЕВ Е.Е. Спасибо большое.

Но, в первую очередь. Я хочу поблагодарить народных избранников, которые присутствуют здесь, и участников комитетских слушаний, и поблагодарить от имени председателя Меджлиса крымскотатарского народа народного депутата Рефата Чубарова, потому что в связи с рядом мероприятий, которые сегодня проходят, он сегодня не смог пройти на данный... ну заседание данного... данных комитетских слушаний.

Но говоря вообще о вопросах реинтеграции Крыма в Украину здесь мы должны говорить, в первую очередь, о сбалансированности взаимоотношений

между собой всех ветвей власти, государственной власти Украины. А также общественности и международного сообщества.

И как-раз таки мы сегодня явились очевидцами, когда мы видим дисбаланс. Вот из-за того, что на протяжении всего этого времени после оккупации Крыма не был создан и до сих пор его практически нет, центральный государственный исполнительный орган, который должен формировать политику по реинтеграции Крыма, как государственную политику, мы увидели, что кто-то там и Минкультуры этим занимается, и Министерство соцполитики занимается и все, кто могут занимаются, а в итоге нет государственной политики, нет стратегии, нет тактики. И поэтому мы сталкиваемся с рядом вот таких проблем. И когда на разных уровнях к нам обращаются, к примеру, в ближайшее время вот здесь поскольку есть представитель миграционной службы, ко мне в Киеве... меня случайно находят трое представителей из Крыма и говорят: мы полтора месяца ходим в Шевченковскую миграционную службу для того, чтобы нам ветхие паспорта, где вовремя наклеены и фотографии и так далее не могут поменять на новые паспорта. Они обеспокоены. Это живой пример. У меня есть контакты тех людей, которые об этом сказали.

Но в данном случае, поскольку мы находимся на комитетских слушаниях, то понятно, что, в первую очередь, много зависит от законодательного органа, который должен, скажем, принимать законодательные акты, начиная от постановления и заканчивая... заканчивая законами Украины. Итак как-раз таки об этом сегодня говорилось, но я хочу уделить внимание.

Первое. Постановка Верховной Рады Украины "Про заяву Верховної Ради України щодо гарантії прав кримськотатарського народу у складі української держави була прийнята 20 марта. Поверте, я один из тех, который еще в начале марта после начала оккупационных процессов мы здесь встречались с депутатами и просили принять закон или хотя бы постанову о статусе крымскотатарского народа. Да, мы приняли 20 марта. Но мы приняли после того, когда был, прошел в Крыму так называемый референдум, так называемого непонятного крымского народа, которого по существу не существует, есть крымское население. Но мы как раз таки запаздываем во всех отношениях. Кроме того, когда мы приняли данную постанову, то в данной постанове написано о том, что нужно присоединиться к декларации о правах коренных народов. Что нужно принять ряд законодательных актов. Но, к сожалению, этого нет по сегодняшний день, и это серьезная проблема.

Далее. Слава Богу, что хоть в квітні месяце был принят Закон про відновлення прав корінного народу України примусово переселеного з території Криму. Кстати, там в этом же законе прописано, что в течении трех месяцев должно быть адаптировано, подготовлено предложение для адаптации этого закона украинского законодательства, или украинского законодательства под этот закон. Что у нас получается. Уже прошел год, больше года, но до сих пор мы не видим никаких законодательных инициатив для того, чтобы этот закон

заработал. Мертвые законы, но сколько можно. Мы ж как раз таки вот эта наша вялая политика, когда не один из ...

ГОЛОВУЮЧИЙ. 30 секунд.

_____. Можем с вами переговорить.

БАРИЄВ Е.Е. Я в письменной форме обращался, и я вам скажу... Мы обращались от конференции, которая проходила в Крыму 17 января, за что на нас завели уголовные дела в Крыму. И в Верховную Раду Украины, ко всему украинскому народу, где говорили о ряде законодательных актов, которые принесут пользу для всего украинского народа и украинского государства на международном уровне. Но сколько месяцев прошло. Нарушается все законодательство Украины. Мы не получили ни одного ответа, даже промежуточного ответа. Поэтому для того, чтобы... Я просто тезисно сейчас скажу какие необходимо предпринять меры. Вы сейчас мне скажите, что у нас вот в этих рекомендациях есть... *(Шум у залі)* ... закон мы хотим загнать все, скажем, сферы, которые могли бы реализовываться. Но, на мой взгляд, мы должны в первую очередь сегодня подумать о том, чтобы все-таки принять постанову Верховной Рады Украины про заходи, спрямовані на відновлення системи державного управління України, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь. Для того, чтобы у нас были легитимные представители власти проукраинские Автономной Республики Крым. Это очень важно, потому что в будущем мы столкнемся с этими проблемами.

А свободной экономической зоной должен быть Херсон. Для того, чтобы приграничная территория показана была развивающейся, куда могли бы люди с оккупированной территории видеть, и, соответственно, решить собственные проблемы.

Далее, Постановою Верховной Рады Украины "Про повернення історичних назв населених пунктів, що були перейменовані за часи СРСР у зв'язку із здійсненням депортації". У нас есть эти проекты постановлений, и мы об этом неоднократно говорили в средствах массовой информации. Мы готовы вам представить эти постановления. Сегодня все есть основания Верховной Рады Украины принять подобные постановления. И это не потому, что нужно....

ГОЛОВУЮЧИЙ. Уважаемый господин Бариев. Я не ... Я, к сожалению, я не извиняюсь, но я... *(Шум у залі)* Две постановы последние. Я не могу больше вам дать возможность говорить.

БАРИЄВ Е.Е. Мы работали на разных международных уровнях с различными международными экспертами. И поэтому мы все-таки призываем, чтобы украинский парламент принял постанову Верховной Рады Украины про визнання депортації кримськотатарського народу атом геноциду. И я уверен, что в ближайшее время сейм Литвы, сейм Польши, меджлис Турции поддержит это решение.

И второе. В международном праве пока отсутствует такая дефиниция как "угнетаемый народ". Поверьте, это мнение не собственно мое, а ряда международных экспертов: сегодня Украина может выйти инициатором возникновения такой дефиниции в международному праву как "угнетаемый народ" в отношении крымскотатарского народа, когда крымско-татарский народ станет определенным субъектом определенных международных процессов в целях защиты целостности Украины.

Спасибо. И поэтому я очень надеюсь на то, что мы вместе с вами сможем работать и, действительно, принести пользу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо.

Короткое... одно слово господин Жумадилов.

ЖУМАДИЛОВ А.К. Очень коротко, буквально, в том плане, что нам иногда учиться у России. Вот мы говорим о том, что она очень много сделала и быстро в Крыму, и мы активно критикуем наше государство за то, что оно ничего не сделало. Вполне возможно, стоит нам поучиться в том, как надо правильно пиарить то, что мы сделали. В частности, ну, например, украинское государство в 2014 году все-таки присоединилось к Декларации ООН о правах коренных народов и это очень серьезный плюс. Его единственный недостаток в чем, в том, что это декларация, это не конвенция, то есть это мягкое право, которое следует законодательно закрепить на уровне законодательства Украины, чем мы и занимаемся. Это первое.

Второе. Все-таки по топонимике еще раз, приняты и подписаны законы о декоммунизации, они в том числе чинні і по відношенню до Криму. Поэтому в этом фарватере мы двигаемся для того, чтобы начать процесс по возвращению нас, населених пунктів в Крыму. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Спасибо. Все.

Уважаемые коллеги, я подвожу черту. Коллеги, давайте в тишине подведем черту, одна минута. Я хочу поблагодарить всех вас. Мені здається, що сьогодні пройшло важливе обговорення. На жаль, напевно таких обговорень не так багато і тим корисніше те обговорення, яке провели ми сьогодні. Ми Комітет Верховної Ради з питань державного будівництва, місцевого самоврядування та регіональної політики на своєму засіданні у червні, бо наступне у нас засідання на початку червня, розгляне проект Рекомендацій сьогоднішніх комітетських слухань питання тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополь та прийме виважене рішення з урахуванням сьогоднішніх пропозицій.

Я хочу подякувати партнерам комітету, які допомогли в організації круглого столу: це Програма Ради Європи "Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні", дякую дуже; Програма "РАДА: відповідальність, підзвітність та демократичне парламентське представництво (USAID) і швейцарсько-український проект "Підтримка децентралізації в Україні" (DESPRO) та секретаріату Комітету з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування.

Я дякую всім вам за роботу і до нових зустрічей. Дякую.